

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBIH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 550, Fax: 716 400, www. vrifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, vrifbih@vrifbih.ba

**IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
KJKP „VODOVOD I KANALIZACIJA“ D.O.O. SARAJEVO
ZA 2012.GODINU**

Broj: 06 – 03/13

Sarajevo, maj 2013. godine

UPRAVI KJKP „VODOVOD I KANALIZACIJA“ D.O.O. SARAJEVO**NEOVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE*****Predmet revizije***

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo (u daljem tekstu – Društvo), bilansa stanja sa stanjem na dan 31.12.2012. godine i pripadajućih bilansa uspjeha, izvještaja o promjenama na kapitalu i izvještaja o gotovinskim tokovima za godinu koja je završila na taj dan, te reviziju usklađenosti poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima, kao i pregleda značajnih računovodstvenih politika i drugih napomena uz finansijske izvještaje.

Odgovornost rukovodstva za finansijske izvještaje

Rukovodstvo je odgovorno za izradu i objektivnu prezentaciju ovih finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) i Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS). Ova odgovornost obuhvata: uvođenje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su relevantne za pripremu i objektivnu prezentaciju finansijskih izvještaja, koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed prevare i greške, odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u datim okolnostima. Rukovodstvo je takođe odgovorno za usklađenost poslovanja Društva sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima, uključujući i odredbe zakona i propisa koji određuju iznose i objavljivanje u finansijskim izvještajima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u Federaciji BiH („Sl. novine Federacije BiH“ br: 22/06) i Međunarodnim standardima revizije vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI). Ovi standardi nalažu da postupamo u skladu sa etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, te da je poslovanje usklađeno sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Revizija uključuje provođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o usklađenosti poslovanja i iznosima koji su objavljeni u finansijskim izvještajima. Izbor postupaka zasnovan je na revizorskom prosuđivanju, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima, nastalim uslijed prevare ili greške. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su važne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, u cilju osmišljavanja revizorskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efektivnosti internih kontrola. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih izvještaja. Smatramo da su pribavljeni revizorski dokazi dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju osnovu za naše revizorsko mišljenje.

Osnov za izražavanje mišljenja:

1. U finansijskim izvještajima iskazane su nekretnine, postrojenja i oprema u vrijednosti od 896.371.026 KM, u okviru koje se značajan dio u vrijednosti od 232.662.171 KM odnosi na materijalna sredstva u pripremi. Društvo u prethodnim periodima nije postupilo prema zahtjevima iz MSFI, čija je obavezna primjena započela od 01.01.2006. godine, obzirom da ranije priznate stavke i pozicije sredstava nije priznalo shodno zahtjevima iz MSFI 1 - Prva primjena Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja, već je iste samo preuzelo u ranije priznatim iznosima. I na dan 31.12.2012. godine, kao ni na datume prethodnih bilansa, nije vršena procjena postoje li bilo kakvi pokazatelji da je vrijednost nekog sredstva umanjena, niti je vršena procjena nadoknadive vrijednosti za takva sredstva, shodno

paragrafu 9. i ostalim zahtjevima iz MRS 36 - Umanjenje vrijednosti sredstava, a posebno u vezi sa paragrafom 51. koji se odnosi na provjeru ostatka vrijednosti i vijeka upotrebe sredstava i drugim zahtjevima iz MRS 16 - Nekretnine, postrojenja i oprema. Obzirom da je značajan dio nekretnina, postrojenja i opreme oštećen, vremenski i tehnički zastario, a posebno materijalnih sredstava u pripremi, više je nego izvjesno da iskazana vrijednost ove imovine na dan 31.12.2012. godine može odstupati od vrijednosti koju treba utvrditi primjenom naprijed navedenih standarda, radi čega nemamo osnova da potvrdimo da je ista realno iskazana, o čemu je detaljno obrazloženo u tački 4.5. Izvještaja.

2. Na datum bilansa ni zalihe nisu vrednovane prema zahtjevima iz standarda i vlastitim računovodstvenim politikama. Od ukupno iskazanih zaliha u vrijednosti od 3.614.464 KM, najveći dio u iznosu od 2.191.791 KM nabavljen je prije više od tri godine. Na značajnom broju pojedinačnih artikala u prethodnim godinama nisu evidentirane poslovne promjene, što ukazuje da u skladištima postoje zalihe koje su zastarjele i neupotrebljive, a koje mi nismo bili u mogućnosti kvantificirati. Zbog naprijed navedenog i činjenice da zalihe nisu vrednovane u skladu sa zahtjevima iz paragrafa 9. MRS 2 - Zalihe i prema vlastitim politikama, ne možemo potvrditi njihovu realnost i iskazanu vrijednost, o čemu je konstatovano u tački 4.6. Izvještaja.
3. Nije izvršena ispravka vrijednosti potraživanja na teret rashoda obračunskog perioda za potraživanja od prodaje preko 365 dana, u iznosu od 399.058 KM i potraživanja od zaposlenika u iznosu od 51.059 KM. Zbog neprovedenih računovodstvenih postupaka u pripadajućem obračunskom periodu na datum bilansa sredstva su precijenjena, a rashodi podcijenjeni za 450.117 KM, što nije u skladu sa MSFI i MRS, a prije svih paragrafima 33., 37. i 85. Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvještaja, o čemu je obrazloženo u tački 4.7. Izvještaja.
4. Od ukupno iskazanih doznačenih sredstava od strane investitora namijenjenih za različite projekte u iznosu od 2.220.019 KM, najveći dio u iznosu od 1.528.308 KM utrošen je u druge svrhe, o čemu je konstatovano u tački 4.9. Izvještaja.

Mišljenje sa rezervom

Po našem mišljenju, osim za efekte koje na izvještaje mogu imati stavke navedene u prethodnom pasusu, finansijski izvještaji po svim bitnim pitanjima prikazuju istinito i objektivno finansijski položaj KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo na dan 31.12.2012. godine, rezultate poslovanja i gotovinski tok za godinu koja je završila na taj dan, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Finansijsko poslovanje KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo u toku 2012. godine za naprijed navedene kvalifikacije nije bilo usklađeno u svim materijalno značajnim aspektima sa važećom zakonskom regulativom.

Bez daljne kvalifikacije našeg mišljenja, skrećemo pažnju na slijedeće:

Društvo već dugi niz godina posluje u izuzetno teškim i složenim uslova privređivanja. U 2012. godini nastavljen je višegodišnji negativni trend poslovanja. Osnovni i najveći problem u poslovanju je nepotpuna i nedosljedna primjena Zakona o komunalnim djelatnostima i nedovoljna podrška od strane osnivača, Kantona Sarajevo, a što nije u nadležnosti Uprave. Gubici u poslovanju koji se iz godine u godinu iskazuju u kontinuitetu, u najvećem dijelu posljedica su nedovoljnog ulaganja u vodovodnu infrastrukturu i poslovanja sa neekonomskom cijenom vode i odvodnje, koja je ispod stvarne cijene koštanja. U ovakvoj situaciji Društvo nije u mogućnosti da od ostvarenog

prihoda vrši bilo kakva ulaganja u postojeću vodovodnu i kanalizacionu infrastrukturu. Sadašnjim cijenama vode i odvodnje u koje nije uključena amortizacija ne mogu se pokriti plaće i osnovni materijalni troškovi neophodni za minimalno funkcionisanje. U ovakvim uslovima Društvo nije sposobno za kreditno zaduženje, obzirom da nije u mogućnosti da izmiri ni dospjele obaveze prema dobavljačima, koje su na datum bilansa bile značajne, o čemu je detaljno obrazloženo u tačkama 4.2., 4.9. i 4.13. Izvještaja.

Sarajevo, 22.05.2013. godine

Zamjenik generalnog revizora
Branko Kolobarić, dipl. oec.

Generalni revizor
Dr. sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

S A D R Ž A J

BILANS STANJA NA DAN 31.12.2012. GODINE	1
BILANS USPJEHA ZA PERIOD 01.01. – 31.12.2012. GODINE	2
IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA ZA PERIOD OD 01.01. DO 31.12.2012. GODINE	3
IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U KAPITALU ZA PERIOD KOJI ZAVRŠAVA NA DAN 31.12.2012.	4
1. UVOD	5
2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE.....	5
3. REZIME DATIH PREPORUKA.....	6
4. NALAZ I PREPORUKE	7
4.1 Prethodno iskustvo sa klijentom i ostale kontrole nadležnih organa	7
4.2 Obavljanje zakonom utvrđene djelatnosti i zakonska uskladenost.....	8
4.3 Sistem internih kontrola	10
4.4 Planiranje i izvještavanje.....	12
4.5 Stalna sredstva i dugoročni plasmani	13
4.6 Zalihe	17
4.7 Potraživanja	18
4.8 Gotovina i gotovinski ekvivalenti.....	21
4.9 Obaveze	21
4.10 Kapital.....	23
4.11 Prihodi.....	24
4.12 Rashodi	25
4.13 Finansijski rezultat.....	28
4.14 Sudski sporovi	28
4.15 Nabavke	29
5. KOMENTAR	33

B I L A N S S T A N J A na dan 31.12.2012. godine

Pozicija	Neto iznos tekuće godine	prethodne godine
A K T I V A		
A) STALNA SREDSTVA I DUGOROČNI PLASMANI	896.996.793	913.524.268
Nematerijalna sredstva	428.776	315.451
Nekretnine, postrojenja i oprema	896.371.026	912.951.005
Investicijske nekretnine	-	-
Ostala (specifična) stalna materijalna sredstva	8.373	8.373
Dugoročni finansijski plasmani	188.618	249.439
Druga dugoročna potraživanja	-	-
Dugoročna razgraničenja	-	-
B) ODLOŽENA POREZNA SREDSTVA	-	-
C) TEKUĆA SREDSTVA	11.212.186	12.902.393
Zalihe i sredstva namijenjena prodaji	3.692.935	3.871.448
Gotovina, kratkoročna potraživanja i kratkoročni plasmani	7.519.251	9.030.945
D) ODLOŽENA POREZNA SREDSTVA	-	-
E) GUBITAK IZNAD VISINE KAPITALA	-	-
POSLOVNA AKTIVA (A+B+C+D+E)	908.208.979	926.426.661
Izvanbilansna evidencija - vanbilansna aktiva	67.588.164	67.588.164
UKUPNO AKTIVA	975.797.143	994.014.825
P A S I V A		
A) KAPITAL	834.576.538	865.052.920
Osnovni kapital	10.000	10.000
Upisani neplaćeni kapital	-	-
Emisiona premija	-	-
Rezerve	865.042.920	894.263.767
Revalorizacione rezerve	-	-
Nerealizovani dobiti	-	-
Nerealizovani gubici	-	-
Neraspoređena dobit	-	1.031.558
Gubitak do visine kapitala	(30.476.382)	(30.252.405)
Otkupljene vlastite dionice i udjeli	-	-
B) DUGOROČNA REZERVISANJA	53.361.509	47.764.769
C) DUGOROČNE OBAVEZE	-	-
D) ODLOŽENE POREZNE OBAVEZE	-	-
E) KRATKOROČNE OBAVEZE	13.864.885	13.522.938
Kratkoročne finansijske obaveze	-	-
Obaveze iz poslovanja	5.618.669	5.128.087
Obaveze iz specifičnih poslova	-	-
Obaveze po osnovu plaća, naknada i ost.prim.zaposlenih	1.982.083	2.033.952
Druge obaveze	5.564	3.989
Obaveze za PDV	143.895	228.731
Obaveze za ostale poreze i druge dažbine	6.114.674	6.128.179
Obaveze za porez na dobit	-	-
F) PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	6.406.047	86.034
G) ODLOŽENE POREZNE OBAVEZE	-	-
POSLOVNA PASIVA	908.208.979	926.426.661
Izvanbilansna evidencija - vanbilansna pasiva	67.588.164	67.588.164
UKUPNO PASIVA	975.797.143	994.014.825

BILANS USPJEHA za period 01.01. – 31.12.2012. godine

	Pozicija	Tekuća godina	Prethodna god.
A)	DOBIT ILI GUBITAK PERIODA		
	POSLOVNI PRIHODI I RASHODI		
I	Poslovni prihodi (od 1 do 3)	33.554.893	33.817.042
1	Prihodi od prodaje robe	30.215.814	30.234.154
2	Prihodi od prodaje učinaka	1.301.079	1.499.685
2	Prihodi od aktiviranja ili potrošnje robe i učinaka	301.226	485.029
3	Ostali poslovni prihodi	1.736.774	1.598.174
II	Poslovni rashodi (od 1 do 7)	63.759.374	64.348.358
1	Nabavna vrijednost prodane robe	-	-
2	Materijalni troškovi	10.945.525	10.296.158
3	Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	25.099.699	25.917.670
4	Troškovi proizvodnih usluga	1.124.274	1.340.953
5	Amortizacija	24.193.605	24.189.839
6	Troškovi rezervisanja	272.588	111.489
7	Nematerijalni troškovi	2.123.683	2.492.249
III	Dobit od poslovnih aktivnosti (I – II)	-	-
	Gubitak od poslovnih aktivnosti (II – I)	30.204.481	30.531.316
	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI		
IV	Finansijski prihodi (od 1 do 2)	107.993	95.697
1	Prihodi od kamata	75.268	51.290
2	Ostali finansijski prihodi	32.725	44.407
V	Finansijski rashodi (od 1 do 2)	191.118	244.485
1	Rashodi kamata	191.118	244.485
2	Ostali finansijski rashodi	-	-
VI	Gubitak od finansijske aktivnosti (V - IV)	83.125	148.788
VII	Dobit redovne aktivnosti (III - VI)	-	-
VIII	Gubitak od redovne aktivnosti (III - VI)	30.287.606	30.680.104
	OSTALI PRIHODI I RASHODI		
IX	Ostali prihodi i dobici (od 1 do 4)	2.789.297	3.018.621
1	Dobici od prodaje stalnih sredstava	-	183
2	Dobici od prodaje materijala	49	8.756
3	Naplaćena otpisana potraživanja	2.767.466	2.938.470
4	Otpis obaveza, ukinuta rezervisanja i ostali prihodi	21.782	71.212
X	Ostali rashodi i gubici (od 1 do 4)	2.978.073	2.562.102
1	Gubici od prodaje i rashodovanja stalnih sredstava	3.427	6.314
2	Manjkovi	-	-
3	Rashodi po osnovu ispravke vrijednosti i otpisa potraživanja	2.912.188	2.532.358
4	Rashodi i gubici na zalihama i ostali rashodi	62.458	23.430
XI	Dobit po osnovu ostalih prihoda i rashoda (IX - X)	-	456.519
XII	Gubitak po osnovu ostalih prihoda i rashoda (X - IX)	188.776	-
	PRIHODI I RASHODI OD USKLAĐIV.VRIJEDN.SREDSTAVA		
1*	Prihodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki neznačajnih grešaka iz ranijih perioda	-	22.082
2*	Rashodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki neznačajnih grešaka iz ranijih perioda	-	50.902
	UKUPAN PRIHOD PERIODA (I+IV+IX+1*)	36.452.183	36.953.442
	UKUPNI RASHODI PERIODA (II+V+X+2*)	66.928.565	67.205.847
	DOBIT ILI GUBITAK PERIODA - NEPREKINUTOG POSLOVANJA		
XIII	Gubitak neprekinutog poslovanja prije poreza	30.476.382	30.252.405
	POREZ NA DOBIT NEPREKINUTOG POSLOVANJA		
1	Porezni rashodi perioda	-	-
	NETO DOBIT ILI GUBITAK NEPREKINUTOG POSLOVANJA	30.476.382	30.252.405
XIV	Neto gubitak neprekinutog poslovanja	30.476.382	30.252.405
	DOBIT ILI GUBITAK OD PREKINUTOG POSLOVANJA		
	NETO DOBIT ILI GUBITAK PERIODA		
XV	Neto gubitak perioda	30.476.382	30.252.405
B)	OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK	-	-
	Ukupni neto sveobuhvatni gubitak perioda	30.476.382	30.252.405

IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA za period od 01.01. do 31.12.2012. godine
 (INDIREKTNA METODA)

O p i s	Oznaka	IZNOS Tekuća godina	IZNOS Prethodna godina
A. GOTOVINSKI TOKOVI IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
1 Neto dobit (gubitak) za period		(30.476.382)	(30.252.405)
Usklađenje za:			
2 Amortizacija/vrijednost usklađivanja nematerijalnih sredstava	+	83.860	76.608
3 Gubici (dobici) od otuđenja nematerijalnih sredstava	+(-)	-	-
4 Amortizacija/vrijednost usklađivanja materijalnih sredstava	+	24.109.745	24.113.232
5 Gubici (dobici) od otuđenja materijalnih sredstava	+(-)	3.427	6.314
6 Ukupno (2 do 5)		24.197.032	24.196.154
7 Smanjenje (povećanje) zaliha	+(-)	178.513	861.071
8 Smanjenje (povećanje) potraživanja od prodaje	+(-)	(822.876)	(311.471)
9 Smanjenje (povećanje) drugih potraživanja	+(-)	(21.064)	4.624
10 Smanjenje (povećanje) aktivnih vremenskih razgraničenja	+(-)	(14.753)	127.552
11 Povećanje (smanjenje) obaveza prema dobavljačima	+(-)	473.240	1.263.381
12 Povećanje (smanjenje) drugih obaveza	+(-)	(131.293)	(282.917)
13 Povećanje (smanjenje) pasivnih vremenskih razgraničenja	+(-)	11.916.753	(13.005.251)
14 Ukupno (7 do 13)		11.578.520	(11.343.011)
15 Neto gotovinski tok od poslovnih aktivnosti (1+6+14)		5.299.170	(17.399.262)
B. GOTOVINSKI TOKOVI IZ ULAGAČKIH AKTIVNOSTI			
16 Prilivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti (17 do 21)		60.821	35.789
17 Prilivi iz osnova kratkoročnih finansijskih plasmana	+	-	-
18 Prilivi iz osnova prodaje stalnih sredstava	+	-	30
19 Prilivi iz osnova kamata	+	-	-
20 Prilivi od dividendi i učešća u dobiti	+	-	-
21 Prilivi iz osnova ostalih dugoročnih finansijskih plasmana	+	60.821	35.759
22 Odlivi gotovine iz ulagačkih aktivnosti (23 do 26)		7.730.378	2.205.865
23 Odlivi iz osnova kratkoročnih finansijskih plasmana	-	-	-
24 Odlivi iz osnova kupovine dionica i udjela	-	-	-
25 Odlivi iz osnova kupovine stalnih sredstava	-	7.730.378	2.205.865
26 Odlivi iz osnova ostalih dugoročnih finansijskih plasmana	-	-	-
27 Neto priliv gotovine iz ulagačkih aktivnosti (16-22)		-	-
28 Neto odliv gotovine iz ulagačkih aktivnosti (22-16)		7.669.557	2.170.076
C. GOTOVINSKI TOKOVI IZ FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI			
29 Prilivi gotovine iz finansijskih aktivnosti		-	18.955.400
30 Prilivi iz osnova povećanja osnovnog kapitala	+	-	-
31 Prilivi iz osnova dugoročnih kredita	+	-	-
32 Prilivi iz osnova kratkoročnih kredita kredita	+	-	-
33 Prilivi iz osnova ostalih dugoročnih i kratkoročnih obaveza	+	-	18.955.400
34 Odlivi gotovine iz finansijskih aktivnosti (35 do 38)		-	-
35 Odlivi iz osnova otkupa vlastitih dionica i udjela	-	-	-
36 Odlivi iz osnova dugoročnih kredita	-	-	-
37 Odlivi iz osnova kratkoročnih kredita	-	-	-
38 Odlivi iz osnova ostalih dugoročnih i kratkoročnih obaveza	-	-	-
39 Neto priliv gotovine iz finansijskih aktivnosti (29-34)		-	18.955.400
40 Neto odliv gotovine iz finansijskih aktivnosti (34-29)		-	-
41 D. UKUPNI PRILIVI GOTOVINE (15+17+39)		5.299.170	18.955.400
42 E. UKUPNI ODLIVI GOTOVINE (15+28+46)		7.669.557	19.569.338
43 F. NETO PRILIV GOTOVINE (41-42)		-	-
44 G. NETO ODLIV GOTOVINE (42-41)		2.370.387	613.938
45 H. Gotovina na početku izvještajnog perioda		3.062.097	3.676.035
46 I. Pozitivne kursne razlike iz osnova preračuna gotovine	+	-	-
47 J. Negativne kursne razlike iz osnova preračuna gotovine	-	-	-
48 K. Gotovina na kraju izvještajnog perioda (44+42-43+45-46)		691.710	3.062.097

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U KAPITALU za period koji završava na dan 31.12.2012.

VRSTA PROMJENE NA KAPITALU	Dionički kapital i udjeli u d.o.o.	Ost. rezerve	Akumulir. nerasp. dobit/ nepokriv. gubitak	UKUPNI KAPITAL (2+3+4)
1	2	3	4	5
1. Stanje na dan 31.12.2010. g.	10.000	936.617.121	(61.308.754)	875.318.367
2. Efekti promjena u račun.politikama	-	-	-	-
3. Efekti ispravki grešaka	-	-	1.031.558	1.031.558
4. Ponovo iskazano stanje na dan 31.12.2010., odn. 01.01.2011. g.	10.000	936.617.121	(60.277.196)	876.349.925
5. Efekti reval.materij.i nem.sredstava	-	-	-	-
6. Nerealizovani dobiti/gubici po osn. finansijskih sred.raspol. za prodaju	-	-	-	-
7. Kursne razlike nastale prevođenjem fin.izvještaja u valutu prezentacije	-	-	-	-
8. Neto dobit (gubitak) iskaz.u bil.uspj.	-	-	(30.252.405)	(30.252.405)
9. Neto dobiti/gubici prizn.dir.u kapitalu	-	-	-	-
10. Objavljene dividende i drugi oblici rasp.i pokriće gubitka	-	(42.353.354)	61.308.754	18.955.400
11. Emisija dion.kapitala i dr.obl.poveć. ili smanjenja osnovnog kapitala	-	-	-	-
12. Stanje na dan 31.12.2011.godine	10.000	894.263.767	(29.220.847)	865.052.920
13. Efekti promjena u rač.politikama	-	-	-	-
14. Efekti ispravki grešaka	-	-	-	-
15. Ponovo iskazano stanje na dan 31.12.2011., odn., 01.01.2012. g.	10.000	894.263.767	(29.220.847)	865.052.920
16. Efekti reval.materij.i nem.sredst.	-	-	-	-
17. Nerealizovani dobiti/gubici po osn. finans.sreds.raspol. za prodaju	-	-	-	-
18. Kursne razlike nastale prevođenj. fin.izvještaja u valutu prezentacije	-	-	-	-
19. Neto dobit (gubitak) iskaz.u bil.uspj.	-	-	(30.476.382)	(30.476.382)
20. Neto dobiti/gubici priznati u kapit.	-	-	-	-
21. Objavljene divid.i drugi obl.raspodj. dobiti i pokriće gubitka	-	(29.220.847)	29.220.847	-
22. Emisija dion.kapit.i dr.oblici poveć. ili smanjenja osnovnog kapitala	-	-	-	-
23. Stanje na dan 31.12.2012. god.	10.000	865.042.920	(30.476.382)	834.576.538

Uprava je u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH i vlastitim aktima blagovremeno pripremila godišnje finansijske izvještaje, izvještaj o poslovanju i predložila način pokrića iskazanog gubitka. Nadzorni odbor iste nije usvojio, već je na sjednici održanoj 26.03.2013. godine donio Odluku o neusvajanju Izvještaja o poslovanju preduzeća za period 01.01.-31.12.2012. godine. U istoj odluci se navodi da će isti izvještaj, uz izvještaj vanjskog revizora, preporuku Odbora za reviziju i izvještaje o radu Nadzornog odbora i Odbora za reviziju biti podnesen Skupštini. Do okončanja predmetne revizije nije održana sjednica Skupštine Društva.

**IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
KJKP „VODOVOD I KANALIZACIJA“ d.o.o. SARAJEVO
ZA 2012. GODINU**

1. UVOD

Kantonalno javno komunalno preduzeće „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo osnovano je radi obavljanja djelatnosti od općeg interesa za Kanton Sarajevo. Isto je pravni sljednik ranijeg preduzeća „Vodovod i kanalizacija Sarajevo“, registrovanog Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu broj: UF/I-765/02, od 06.06.2002. godine i ima svojstvo pravnog lica sa pravnom i poslovnom sposobnošću.

Osnivač preduzeća je Kanton Sarajevo (u daljem tekstu – Osnivač). U ime Osnivača, prava i obaveze vrši Skupština preduzeća.

Preduzeće je organizovano kao društvo sa ograničenom odgovornošću, a Rješenjem Općinskog suda u Sarajevu broj: UF/I-2574/05, od 18.04.2006. godine, njegov status usklađen sa Zakonom o javnim preduzećima u Federaciji BiH.

Osnovna djelatnost preduzeća je snabdijevanje pitkom vodom i odvođenje i prečišćavanje otpadnih voda.

Unutrašnja organizacija načelno utvrđena Statutom detaljno je razrađena Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta. Preduzeće je organizovano u pogone i sektore, u okviru kojih su organizovani niži organizacioni dijelovi. Tehnološki proces organizaciono se odvija u dva pogona, u pogonu „Vodovod“, koji je zadužen za vodovodni sistem i u pogonu „Kanalizacija“, zaduženom za prikupljanje, odvodnju i prečišćavanje otpadnih voda. Administrativno-stručni poslovi obavljaju se na nivou preduzeća kao cjeline, u Sektoru za ekonomske i pravne poslove i Sektoru za tehničke poslove i razvoj. U okviru pogona i sektora organizovane su službe i odjeljenja, kao niži organizacioni oblici.

Skraćeni naziv preduzeća je: KJKP „VIK“ d.o.o. Sarajevo (u daljem tekstu – Društvo).

Sjedište Društva je u Sarajevu, u ulici Jaroslava Černija broj 8, općina Stari Grad.

Na dan 31.12.2012. godine, u Društvu je bilo 968 zaposlenika, od čega 931 u stalnom radnom odnosu i 37 na određeno vrijeme.

U Zabilješkama uz finansijske izvještaje data je izjava da su svi finansijski izvještaji **u značajnoj mjeri** sastavljeni u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) i tumačenjima Međunarodnog odbora za računovodstvene standarde (IASB).

2. PREDMET, CILJ I OBIM REVIZIJE

Predmet revizije su finansijski izvještaji Društva i usklađenost poslovanja sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Cilj naše revizije je da na osnovu provedene revizije izrazimo mišljenje da li su finansijski izvještaji pripremljeni u svakom značajnom pogledu u skladu sa važećom zakonskom regulativom i primjenjivim okvirom finansijskog izvještavanja. Revizija uključuje i procjenu da li Uprava i rukovodioci primjenjuju zakone i ostale važeće propise i akte, koriste li sredstva za odgovarajuće namjene u okviru propisanih i datih ovlaštenja, ocjenu finansijskog upravljanja, funkciju interne revizije i sistem internih kontrola uspostavljenih u svrhu zaštite imovine, kao i sposobnost da otkrivaju i sprječavaju značajno pogrešna prikazivanja u finansijskim izvještajima. Pažnju ćemo usmjeriti i na poduzete aktivnosti od strane Uprave na implementaciji preporuka datih u prethodnoj reviziji.

Zbog ograničenja vremena i resursa, revizijom nismo obuhvatili cjelokupno područje poslovanja, niti smo ispitivali sve transakcije. Sistemom uzorka ispitali smo procese koji se odnose na obavljanje zakonom utvrđene djelatnosti, zakonsku i usklađenost sa općeprihvaćenim računovodstvenim načelima, planiranje poslovnih aktivnosti i sa njima povezane račune vezane za sredstva, obaveze i kapital, prihode i rashode, uključujući značajnije troškove poslovanja. Obzirom da je revizija obavljena na bazi uzorka i da postoje inherentna ograničenja u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, postoji mogućnost da pojedine materijalno značajne greške nisu otkrivene.

Revizija je uključila i davanje preporuka za dalji rad za područja koja smo smatrali bitnim, a vezana su za finansijsko izvještavanje.

3. REZIME DATIH PREPORUKA

Izvršenom revizijom finansijskih izvještaja za 2012. godinu, konstatovali smo određene propuste i nepravilnosti. U cilju otklanjanja istih, ali i radi poboljšanja i unapređenja efikasnosti cjelokupnog poslovanja, dali smo slijedeće preporuke:

- *Ponovo uputiti zahtjev za povećanje cijena vode i odvodnje onim kategorijama potrošača čija cijena nije ekonomska i iznaći mogućnost i rješenje da se usluge vode i odvodnje u potpunosti naplaćuju od svih korisnika;*
- *Poduzeti sve raspoložive mjere za smanjenje gubitaka vode i izvršiti prioritetna ulaganja u postojeću vodovodnu mrežu;*
- *Radi bolje efikasnosti dopuniti i unaprijediti pojedine usvojene akte i procedure i prilagoditi ih vlastitim potrebama, a prije svih Pravilnik o računovodstvenim politikama, definisanjem politika za svaku bilansnu poziciju. Iste dosljedno i u potpunosti poštivati i u kontinuitetu pratiti njihovu realizaciju;*
- *Dosljedno i u potpunosti poštivati općeprihvaćena računovodstvena načela i standarde, a prije svih MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, MRS 36 – Umanjenje vrijednosti imovine i MRS 2 – Zalihe;*
- *Uspostaviti kontrole kojima će se kvarovi na vodovodnim instalacijama identificirati blagovremeno i poduzimati potrebne mjere u cilju otklanjanja neracionalne potrošnje, što za krajnji cilj treba imati smanjenje gubitaka;*
- *Na putnim nalogima u inostranstvu evidentirati vrijeme prelaska državne granice, radi pravilnog obračuna ukupnih troškova;*
- *Troškove i obaveze priznavati i računovodstveno evidentirati u momentu stvaranja istih, u periodu na koji se isti odnose, u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, a ukoliko u momentu priznavanja ne postoji odgovarajuća knjigovodstvena isprava, evidentiranje vršiti u korist pasivnih vremenskih razgraničenja, shodno MRS 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva;*
- *Preispitati sve započete investicije i materijalna sredstva u pripremi i poduzeti aktivnosti na rješavanju njihovog statusa;*
- *Radi pravilnog iskazivanja imovine po fer ili tržišnoj vrijednosti, u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, izvršiti procjenu vrijednosti cjelokupne imovine, a posebno materijalnih sredstava u pripremi, provesti sva potrebna vrijednosna usklađenja i sva stalna sredstva vrednovati prema zahtjevima iz standarda, shodno MRS 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava, a u vezi sa MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema;*
- *Dopuniti i unaprijediti usvojene računovodstvene politike stalnih sredstava u skladu sa zahtjevima iz standarda, vodeći računa o potrebama i specifičnostima Društva;*
- *O svim izvršenim investicionim radovima u vlastitoj režiji voditi potpune i uredne evidencije. Otvoriti radne naloge u koje treba evidentirati stvarno nastale troškove izgradnje pojedinačnog objekta, isključujući bilo kakve interne dobitke;*
- *Nastaviti i intenzivirati aktivnosti vezane za obezbjeđenje dokaza o vlasništvu, procjeni i uknjižbi nekretnina kod nadležnih sudova;*
- *Radi realnog iskazivanja, sve zalihe vrednovati prema zahtjevima iz MRS 2 – Zalihe;*
- *Donijeti vlastite interne akte kojima će se definisati politike potraživanja usaglašene sa zahtjevima MRS i koje treba dosljedno primjenjivati, kako bi se preduprijedilo nastajanje potraživanja po korisnicima, koja u konačnici neće biti naplaćena. Poboljšati i iskoristiti sve mehanizme i raspoloživu tehnologiju kako bi ispravke potraživanja u narednom periodu bile manje;*
- *Internim aktima također definisati procedure ispravke vrijednosti svih potraživanja usaglašene sa zahtjevima iz Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvještaja;*

- *Donijeti procedure kojima bi se unaprijedilo upravljanje potraživanjima, posebno u dijelu koji se odnosi na potraživanja koja neće biti tužena, kako bi se jasno utvrdila vrijednost tih potraživanja i procedure naplate istih;*
- *Na osnovu primljenih IOS-a od strane potrošača izvršiti usaglašavanje za sve identificirane nastale razlike;*
- *Donijeti vlastite interne akte kojima će se definisati politike vrednovanja i iskazivanja obaveza usaglašene sa zahtjevima iz standarda i koje treba dosljedno primjenjivati. Izvršiti analizu i procjenu iskazanih obaveza i sve one koje su zastarjele i za koje nema osnova da se vode u poslovnim knjigama oprihodovati;*
- *Rezervisanja za sudske sporove i zatezne kamate vršiti u skladu sa paragrafima 36., 37. i 38. MRS 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva;*
- *Radi potpune transparentnosti, osiguranja najefikasnijeg načina korištenja sredstava i pravične i aktivne konkurencije, otvaranje ponuda vršiti odmah po isteku roka za njihov prijem;*
- *Ugovore putem pregovaračkih postupaka dodjeljivati samo uz ispunjene uslove iz člana 11. stav 4. a) tačka (3) Zakona o javnim nabavkama BiH, uz obavezno pregovaranje. Sve postupke javnih nabavki provoditi u okviru propisanih vrijednosnih razreda, bez dijeljenja predmeta ugovora s namjerom izbjegavanja primjene nabavnih postupaka utvrđenih istim zakonom;*
- *U svim slučajevima nabavki dosljedno i u potpunosti postupati u skladu sa procedurama propisanim Zakonom o javnim nabavkama BiH i njegovim provedbenim aktima i na taj način poštivati i član 34. Zakona o javnim preduzećima u Federaciji BiH.*

4. NALAZ I PREPORUKE

4.1 Prethodno iskustvo sa klijentom i ostale kontrole nadležnih organa

Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH po treći put obavlja reviziju finansijskih izvještaja predmetnog klijenta. Zbog ograničenog vremena i resursa i prioriteta obavljanja revizija federalnih organa i institucija, dosadašnje revizije nisu vršene u kontinuitetu. Prethodna revizija izvršena je za 2008. godinu i u istoj je dato mišljenje sa rezervom. Najznačajnija kvalifikacija odnosila se na nerealno iskazanu imovinu. Naime, provedenom revizijom utvrđeno je da u proteklom periodu vrijednost iskazane imovine nije usklađivana sa zahtjevima iz standarda. Stoga je više nego izvjesno da iskazana vrijednost imovine nije realna, posebno ako se ima u vidu da je ista u ranijem periodu revalorizovana koristeći koeficijente zasnovane na općem rastu cijena industrijskih proizvoda, u uslovima hiperinflacije. Druga kvalifikacija data je po osnovu nerealno iskazanih obaveza, obzirom da su iste precijenjene za iznos ino kredita iz 1984. godine, koji se nije otplaćivao, niti je bilo zahtjeva za njegov povrat. U obavezama nisu iskazane, niti objavljene zatezne kamate, zbog neplaćanja poreza na promet usluga iz ranijeg perioda. I na kraju, treća kvalifikacija odnosila se na nedosljedno poštivanje Zakona o javnim nabavkama BiH, kako u pogledu izbora postupka za dodjelu ugovora, tako i u pogledu profesionalnosti i dosljednosti prilikom sačinjavanja i objavljivanja pokazatelja u tenderskoj dokumentaciji. O naprijed navedenim kvalifikacijama, ali i po drugim, manje značajnim osnovama, propustima i nepravilnostima date su preporuke.

U postupku predmetne revizije utvrdili smo da najznačajnije preporuke nisu realizovane. Još uvijek nije izvršena procjena imovine, niti je izvršeno njeno usklađivanje sa zahtjevima iz standarda. Prema izjavama odgovornih lica, osnovni razlog za to je nedostatak sredstava za sveobuhvatnu procjenu. Iako se Društvo u više navrata obraćalo Osnivaču sa zahtjevom za izdvajanje sredstava iz Budžeta Kantona radi procjene imovine, sredstva po navedenom osnovu nisu odobrena. Ino kredit iz 1984. godine isknjižen je u vanbilansnu evidenciju. Upućen je zahtjev nadležnoj Poreznoj upravi za potpunu kontrolu obračuna poreza na promet proizvoda i usluga iz ranijeg perioda. Iako se od strane Odjela za internu reviziju redovno, mjesečno provode revizije provedenih postupaka javnih nabavki, posebno u dijelu pripreme tenderske dokumentacije, rokova i procedura u pogledu izbora postupaka za dodjelu ugovora, nismo se uvjerali da se u potpunosti poštivaju sve procedure propisane Zakonom o javnim nabavkama BiH i njegovim provedbenim aktima.

Ostale preporuke uglavnom su realizovane. Prekovremeni rad usklađen je sa odredbama Zakona o radu i vlastitim aktima, isplate stimulacija vrše se isključivo za dodatne poslove u procesu rada, obustavljene su isplate sindikalnoj organizaciji.

Reviziju finansijskih izvještaja za 2012. godinu, kao i prethodne godine, izvršio je vanjski revizor, revizorska kuća „Recont“ d.o.o. Zenica. Dato je mišljenje sa rezervom. Kvalifikacije su date po tri osnova: po osnovu nerealno iskazanih nekretnina, postrojenja i opreme u pripremi, zaliha i rezervisanja.

U 2012. godini, od strane ovlaštenih lica nadležne Porezne uprave Federacije BiH izvršena je kontrola obračunavanja i plaćanja poreza na promet usluga za period od 2002-2005. godine, uključujući i kontrolu podnošenja obaveznih obrazaca za period od 2003-2006. godine. Kontrola je izvršena u ponovnom postupku, po presudi Kantonalnog suda u Sarajevu, od 04.07.2012. godine, o čemu je sačinjen Zapisnik o inspekcijском nadzoru, od 17.08.2012. godine.

Zapisnikom je samo konstatovano da ukupna obaveza prijavljenih, a neplaćenih obaveza po osnovu poreza na promet usluga na dan 31.12.2001. godine iznosi 2.224.031 KM, kako je bilo i evidentirano u poslovnim knjigama. Istovremeno, kontrolom je utvrđeno da je Društvo u kontrolisanom periodu manje obračunalo i uplatilo porez na promet usluga u iznosu od 267.688 KM, zbog čega su zaključno sa 27.02.2007. godine obračunate kamate u iznosu od 165.790 KM. Društvo je podnijelo prigovor na zapisnik, osporavajući način utvrđivanja obaveze na dan 31.12.2001. godine, obzirom da taj prethodni period nije bio predmet kontrole, već je od strane ovlaštenih lica samo preuzeta iskazana obaveza u poslovnim knjigama. Postupak još uvijek nije okončan. Istovremeno, Društvo se obratilo nadležnoj Poreznoj Upravi sa zahtjevom za kontrolu tog prethodnog perioda, zaključno sa 31.12.2001. godine.

4.2 Obavljanje zakonom utvrđene djelatnosti i zakonska usklađenost

Društvo svoju osnovnu djelatnost u sadašnjem statusu i obliku obavlja na osnovu Zakona o komunalnim djelatnostima, koji je 2004. godine donijela Skupština Kantona Sarajevo. Istim zakonom utvrđene su komunalne djelatnosti, način obavljanja i finansiranja, te druga pitanja od značaja za uspješno obavljanje komunalnih djelatnosti na području Kantona. Komunalne djelatnosti su od javnog interesa i obavljaju se kao javne službe. U smislu ovog zakona, **Kanton**, pored ostalog, **obezbjeduje i obavljanje komunalne djelatnosti individualne komunalne potrošnje, osnovne djelatnosti koju obavlja Društvo**, a to je: 1. Snabdijevanje pitkom vodom i 2. Odvođenje i prečišćavanje otpadnih voda.

Prema istom zakonu, svi korisnici komunalnih usluga, uključujući i usluge koje obavlja Društvo dužni su platiti cijenu za njeno vršenje u visini koju utvrdi Vlada Kantona. Visinu cijene i način plaćanja ove komunalne usluge predlaže davalac komunalne usluge, odnosno, Društvo, na temelju detaljne kalkulacije. Vlada Kantona je obavezna utvrditi standarde i usklađivati kvalitet i nivo komunalnih usluga u skladu sa visinom cijene.

Prema istom zakonu, **cijena komunalne usluge sadrži sve troškove tekućeg održavanja i funkcionisanja komunalnog sistema na koji se odnosi, te troškove nabavke novih stalnih sredstava davaoca komunalne usluge. U cijenu komunalne usluge uključena je amortizacija**, koja se sastoji iz amortizacije stalnih sredstava davaoca komunalne usluge, odnosno, Društva i amortizacije stalnih sredstava infrastrukturnog komunalnog sistema, odnosno, dobara u općoj upotrebi. Validnost kalkulacije i konačan prijedlog visine cijene komunalnih usluga utvrđuje neovisno stručno tijelo Vlade Kantona, a **stvarnu cijenu komunalnih usluga određuje i usvaja Vlada Kantona**, u skladu sa nadležnostima iz ovog zakona. **Ukoliko se cijena usluge utvrdi u nižem iznosu od stvarne cijene koštanja, razliku sredstava nadoknaditi će Kanton, u okviru nadležnosti.**

Nadzor nad provođenjem odredaba ovog zakona treba da vrši Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo.

Osnovni i najveći problem u poslovanju i normalnom funkcionisanju Društva je što se naprijed navedeni zakon u potpunosti ne poštuje, a posebno u dijelu koji se odnosi na nedovoljna ulaganja u vodovodnu infrastrukturu i neekonomsku cijenu vode i odvodnje. Prema prezentiranim podacima, zbog dotrajalosti infrastrukture gubici u vodi kreću se preko 72 %. S druge strane, sadašnja cijena vode koja se nije povećavala od 1997. godine, daleko je ispod stvarne, ekonomske cijene. **Neovisno o činjenici što je naprijed navedenim zakonom propisano da se u cijenu vode i odvodnje uključuje amortizacija, u dosadašnjem periodu ista nije uključena u sadašnju cijenu.** Prema prezentiranim podacima, prodajna

cijena 1 m³ vode za domaćinska i značajan broj drugih kategorija potrošača iznosi 1,22 KM, a za privredu od 3,09 KM do 3,25 KM/m³, u ovisnosti od veličine i djelatnosti preduzeća.

Direktna posljedica ovakvog odnosa je nemogućnost adekvatnog ulaganja sredstava u sistem vodosnabdijevanja i odvođenja otpadnih voda. Cijeli niz godina, zbog nedostatka finansijskih sredstava, kapitalna ulaganja u vodovodni i kanalizacioni sistem konstantno opadaju. Brojni su kvarovi na mreži, objekti u kojima su pumpne stanice i rezervoari zahtijevaju hitne opravke u građevinskom dijelu, a veoma loše stanje je i u dijelu elektro-mašinske opreme. Vodovodna mreža otpisana je 74 %, rezervoari 62 %, pumpe za vodu 84 %, elektro postrojenja 76 % i laboratorijska oprema za kontrolu vode 81 %. Oprema ima ukupnu stopu otpisa od 84 %.

Gubici u vodi koji su prvenstveno posljedica nedovoljnog ulaganja u vodovodnu mrežu direktno utiču na stabilnost i uspješnost poslovanja, a samim tim i na finansijski rezultat. U sadašnjoj situaciji Društvo nije u mogućnosti da od ostvarenog prihoda vrši bilo kakva ulaganja u postojeću vodovodnu i kanalizacionu infrastrukturu. **Sadašnjom cijenom vode i odvodnje ne mogu se pokriti plaće i najosnovniji materijalni troškovi neophodni za normalno funkcionisanje Društva, bez amortizacije i bilo kakvih ulaganja.**

Iako je u proteklom periodu putem resornog Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo upućeno više zahtjeva za povećanje cijena vode i odvodnje, cijena se nije povećavala.

Sve ovo rezultira konstantnim padom stepena sigurnosti rada sistema vodosnabdijevanja sa pogoršanjem stanja vodovodne mreže i rastom gubitaka vode, ali i sa povećanim problemima i u odvodnji.

Problem vodosnabdijevanja Kantona Sarajevo postaje sve više izraženiji i iz godine u godinu ima tendenciju još većeg pogoršanja. U protekloj godini ovaj problem pogađao je sve veći broj potrošača: noćne redukcije u većem dijelu grada, a u jednom kraćem periodu redukcije su bile i tokom dana. Problemi s kojima se Društvo suočava u ovakvim okolnostima poslovanja nerješivi su za Upravu. Oni su posljedica dugogodišnjeg neadekvatnog odnosa, neprepoznavanja prioriteta i neozbiljnog pristupa Osnivača, čiji predstavnici u proteklom periodu nisu bili dorasli prihvaćenom zadatku u vršenju kantonalne vlasti. Prema prezentiranim podacima, još 1970. godine upozoravano je da Društvo nije u stanju osigurati redovno snabdijevanje vodom, te se još tada tražilo provođenje adekvatnih mjera u prevazilaženju postojećih problema. I prije ratnih dešavanja, u pojedinim dijelovima grada dolazilo je i do dnevnih redukcija, a noćne su bile redovna pojava. Ratna razaranja dodatno su uništila mrežu, koja na žalost, ni nakon rata i značajnih donacija nije na odgovarajući način obnovljena.

Društvo već godinama ima pripremljene programe za sanaciju vodovodne i kanalizacione mreže, objekata i opreme, ali ograničavajući faktor predstavljaju finansijska sredstva. Činjenica je da se iz Budžeta Kantona Sarajevo svake godine izdvajaju i sredstva za oblast vodovoda i kanalizacije, ali je takođe činjenica da se **najveći dio ovih sredstava usmjerava na izgradnju nove mreže, a ne u sanaciju postojeće mreže koja sve više propada.** Ukupno doznačena sredstva iz Budžeta Kantona Sarajevo u 2012. godinu u iznosu od 5.703.200 KM nisu bila dovoljna ni za minimalna ulaganja.

U fazi implementacije je „Projekat otpadnih voda Sarajevo“, koji se finansira iz kredita Svjetske banke u iznosu od 23,6 miliona EURA. Osnovni cilj ovog projekta koji je započet krajem 2010. godine je ponovno stavljanje u funkciju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda Butila, kao i rekonstrukcija dijela kanalizacione mreže. Najveći dio ulaganja u 2012. godini bio je iz ovih izvora. Nosilac projekta i obveznik vraćanja kredita je Kanton Sarajevo.

Na prijedlog resornog ministarstva, Vlada Kantona Sarajevo je u septembru 2009. godine dala saglasnost za finansiranje Projekta sanacija dotrajalih dijelova vodovodnog i kanalizacionog sistema u Sarajevu, iz kredita EBRD (Evropska banka za obnovu i razvoj) u iznosu od 30.000.000 EURA. Cilj projekta je smanjenje gubitaka vode kroz zamjenu vodovodne i kanalizacione mreže i obnovu pumpi i rezervoara, te omogućavanje održivog poslovanja preduzeća. Prema izjavama odgovornih lica, predviđeno je da kredit u cjelosti vraća njegov korisnik, odnosno, Društvo, što u sadašnjim uslovima privređivanja, o kojima je naprijed konstatovano, uopće nije moguće.

Ponovo uputiti zahtjev za povećanje cijena vode i odvodnje onim kategorijama potrošača čija cijena nije ekonomska i iznaći mogućnost i rješenje da se usluge vode i odvodnje u potpunosti naplaćuju od svih korisnika.

Poduzeti sve raspoložive mjere za smanjenje gubitaka vode i izvršiti prioriteta ulaganja u postojeću vodovodnu mrežu.

4.3 Sistem internih kontrola

Društvo je donijelo potrebne akte i usvojilo važnija pravila i procedure i organizovalo se u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima u Federaciji BiH. Od 2002. godine Društvo posjeduje međunarodni certifikat sistema kvaliteta ISO 9001:2000 za cjelokupno poslovanje.

Najznačajniji akti su Statut, Pravilnik o radu, Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji, Pravilnik o sistematizaciji radnih mjesta, Pravilnik o računovodstvu i Pravilnik o računovodstvenim politikama.

Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta predviđeno je 1.454 radnih mjesta. Na datum prethodnog bilansa bila su raspoređena 994 zaposlenika. U 2012. godini, radni odnos po različitim osnovama prestao je za 64 zaposlenika, a u istom periodu primljeno je 38 novih, uglavnom na određeno vrijeme. Na dan 31.12. 2012. godine bilo je zaposleno 968, što je za 26 manje u odnosu na prethodni datum bilansa.

Provedenom revizijom utvrdili smo da su neki akti nepotpuni i da nisu u dovoljnoj mjeri razrađeni. Pravilnik o računovodstvu iz jula 2010. godine, u odnosu na prethodni, u značajnom dijelu je uopšten. Istim je donekle uređen popis sredstava i rokovi popisa, a sve ostalo što je bilo uređeno i definisano prethodnim je izostalo. I Pravilnikom o računovodstvenim politikama nisu u dovoljnoj mjeri i u potpunosti uređene procedure priznavanja značajnijih bilansnih pozicija, a što se posebno odnosi na stalna sredstva, zalihe, potraživanja i obaveze. Istim pravilnikom nisu u potpunosti obuhvaćene specifičnosti i poslovni događaji koji su karakteristični za djelatnost i organizaciju Društva. Usvojene politike ne sadrže jasne smjernice za poslovne promjene koje nastaju u obavljanju registrovane djelatnosti. Za razliku od ranijeg akta, u kojem je bilo definisano da se provjera vrijednosti zaliha vrši najmanje krajem svake poslovne godine, shodno zahtjevima iz MRS 2 – Zalihe, novim pravilnikom isto uopće nije definisano.

Na datum bilansa nije vršeno vrijednosno usklađivanje nekretnina, postrojenja i opreme u skladu sa zahtjevima iz MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, a u vezi sa zahtjevima iz MRS 36 – Umanjenje vrijednosti imovine. Isto tako nije vršena ni analiza starosne strukture iskazanih zaliha, niti je provedeno njihovo vrijednosno usklađivanje, shodno zahtjevima iz MRS 2 – Zalihe.

Na osnovu Pravilnika o uslovima i načinu umanjnja računa za utrošenu vodu i odvođenje otpadnih voda, u 2012. godine umanjen je prihod po osnovu automatskog umanjnja potrošnje veće od 12 m³, za iznos od 470.378 KM. Naime, na osnovu odluke Uprave iz 2009. godine, potrošačima vode u zgradama kolektivnog stanovanja, gdje se očitavanje potrošnje vrši na zajedničkom vodomjeru, u slučaju da je izmjerena potrošnja veća od 12 m³ po članu domaćinstva, obračunava se i naplaćuje navedena količina, obzirom da se svaka veća potrošnja smatra neracionalnom, te ukazuje na mogućnost kvarova na instalacijama. U ovakvim slučajevima, na osnovu odluke Uprave, odmah se pristupa kontroli mjernog mjesta i poduzimanju mjera u otklanjanju kvarova. Međutim, na osnovu umanjnja prihoda u navedenom iznosu ili 383.652 m³ utrošene vode zaključujemo da kvarovi nisu blagovremeno otklonjeni, što je uzrokovalo gubitak prihoda u navedenom iznosu.

Shodno istom pravilniku, priznati su rashodi u iznosu od 69.985 KM koji se odnose na direktni otpis potraživanja, iz bilansnih evidencija isknjižena su prethodno ispravljena potraživanja u iznosu od 87.417 KM i umanjeni prihodi u iznosu od 28.295 KM. Ukupno umanjeni računi u 2012. godine su iznosili 185.697 KM. Ovo umanjenje rezultat je reklamacije od strane potrošača po različitim osnovama (kvarovi na vodovodnim instalacijama, povrat u posjed stana ili kuće, pogrešno dostavljen spisak stanara, prečitanje ili podčitanje prilikom očitavanja vodomjera).

Nakon uvida u isplate kroz blagajne uvidjeli smo da se na nalogima za službena putovanja u inostranstvu ne navodi vrijeme prelaska granice, od kada se računaju dnevnice za službena putovanja u inostranstvu, radi čega ne možemo potvrditi tačnost obračuna istih. Također, konstatirali smo da je Društvo manje iznose troškova preporučene pošiljke i sitnog inventara iz decembra 2012. godine priznalo u tekućoj godini. Iznos nije značajan, ali se ističe radi potpune i dosljedne primjene općeprihvaćenih računovodstvenih načela i usvojenih računovodstvenih politika u narednom periodu.

Društvo nije evidentiralo sve fakture koje se odnose na 2012. godinu, niti je za neblagovremeno ispostavljene fakture izvršilo potrebna rezervisanja, shodno MRS 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva, zbog čega su iste teretile narednu godinu. Zbog neprovedenih računovodstvenih postupaka u pripadajućem obračunskom periodu, obaveze i rashodi podcijenjeni su najmanje za 22.717 KM, što nije u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH, Međunarodnim računovodstvenim

standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, a prije svih paragrafom 22., 91. i 94. Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvještaja.

Prema Planu nabavke roba i usluga za 2012. godinu, iz marta 2012. godine, u istoj godini planirane su nabavke u vrijednosti od 15.179.000 KM. Plan nabavki ne sadrži izvore i način obezbjeđenja potrebnih sredstava, iz čega proizilazi da je isti plan potreba, a ne realnih mogućnosti.

Godišnji redovan popis pripremljen je blagovremeno i okončan u propisanom roku. Prilikom popisa nisu utvrđene razlike između stvarnog i knjigovodstvenog stanja, niti su evidentirani viškovi i manjkovi. Na prijedlog popisnih komisija koje su utvrdile da se određeni broj stalnih sredstava više ne koristi, zbog dotrajalosti, neupotrebljivosti ili 100 %-tne otpisanosti, izvršeno je rashodovanje stalnih sredstava knjigovodstvene vrijednosti 905 KM i neupotrebljivih zaliha u vrijednosti od 498 KM. Prilikom popisa stalnih sredstava popisne komisije su utvrdile da se u pojedinim slučajevima ne poštuje usvojene procedure koje se odnose na potrebu evidentiranja promjene lokacija pojedinih stalnih sredstava, čime bi se olakšao postupak popisa.

Društvo još uvijek nije riješilo pitanje vlasništva nad nekretninama koje se vode u poslovnim knjigama, radi rješavanja imovinsko-pravnih odnosa (obezbjeđenje zemljišno-knjižnih izvoda) i eksproprijacije zemljišta.

Uprava nije samostalno vršila procjenu rizika značajnijih procesa poslovanja, već je prihvatila Studiju rizika sačinjenu od strane Odjela za internu reviziju, koju je usvojio Odbor za reviziju.

Kao najznačajniji rizik u poslovanju identifikovan je rizik nerealizacije Zakona o komunalnim djelatnostima, zbog neekonomske cijene usluga vode i odvodnje, što rezultira konstantnim padom stepena sigurnosti rada sistema sa pogoršanjem stanja vodovodne mreže, odnosno, rasta gubitaka vode.

Takođe je značajno napomenuti i rizik od kreditnog zaduživanja, obzirom da Društvo u sadašnjoj situaciji nije poslovno sposobno da vraća bilo kakav kredit, neovisno o tome kako i na koji način mu je isti bio odobren.

Pri ocjeni uspostavljenog nivoa sistema internih kontrola, u značajnoj mjeri oslonili smo se na rad Odjela za internu reviziju. U izvještajima o obavljenim revizijama istog Odjela, konstatovane su određene slabosti i propusti, zbog čega su davane preporuke. U više izvještaja o izvršenim revizijama javnih nabavki ukazano na nedosljednost u provođenju procedura i dodjele ugovora putem otvorenih postupaka. Naime, u pojedinim slučajevima, u kojima je broj pristiglih, prihvatljivih, ponuda bio manji od tri, postupak je nastavljen i okončan, a u drugim slučajevima postupci su poništeni, uz obrazloženje da je broj primljenih prihvatljivih ponuda manji od tri, čime nije osigurana stvarna konkurencija. Kao primjer navodimo tender broj: 47-12-P Lot 1 - predmet nabavke: Građevinski izolacioni materijal i keramičke pločice; tender broj: 47-12-P Lot 2 - predmet nabavke: Građevinski alati i tender broj: 47-12-P Lot 3 - predmet nabavke: Poluproizvodi od drveta. Nabavke rezervnih dijelova za pojedine vrste vozila nisu podijeljene na lot-ove, već su putem istog postupka traženi dijelovi za više različitih modela i tipova vozila. Putem direktnih sporazuma u toku poslovnog perioda više puta vršene su nabavke istih vrsta roba i usluga (nabavka sredstava za održavanje prostora i ličnu higijenu, auto-guma, rezervnih dijelova, maziva, usluge opravki i održavanja vozila).

U izvještaju o reviziji realizacije preporuka konstatovano je da su neke preporuke realizovane, da je realizacija nekih u toku, da neke zahtijevaju kontinuiranu realizaciju, ali i da neke još uvijek nisu implementirane. Pored ostalog, nije realizovana preporuka data prije izrade godišnjeg obračuna da se rashoduju neupotrebljive zalihe sirovina i materijala u vrijednosti od 61.930 KM.

Neovisno o odredbama člana 19. Statuta, prema kojima Skupštinu čini predsjednik i dva člana, na osnovu odluka Skupštine Kantona Sarajevo, od 06.10.2011. godine i 28.03.2012. godine, funkciju Skupštine Društva u revidiranoj godini obnašali su predsjednik i četiri člana.

Iako je Odbor za reviziju preporučio da se usvoje finansijski izvještaji i izvještaj o poslovanju za 2012. godinu i dao mišljenje o načinu pokrivanja iskazanog gubitka, Nadzorni odbor isto nije prihvatio. Isti organ nije usvojio finansijske izvještaje, kako je to predviđeno članom 33. Statuta. U odluci o neusvajanju, kao razlozi neusvajanja izvještaja navodi se iskazani gubitak u poslovanju, koji rezultira smanjenjem državnog kapitala u enormno visokom nivou, smanjenje ekonomskog potencijala preduzeća i izvještaj vanjskog revizora, čije je mišljenje dato sa rezervom, a koji ukazuje da pojedine bilansne pozicije ne prikazuju realno i objektivno finansijski položaj preduzeća.

S druge strane, Skupština Društva je na sjednici održanoj 30.11.2012. godine, na kojoj je donesena odluka o usvajanju revidiranog Plana poslovanja za 2012. godinu, pohvalila istu Upravu na zalaganju koje je

postigla na ostvarenju ušteda troškova poslovanja u istoj godini i ostvarenoj naplati računa za vodu i odvodnju.

Na osnovu naprijed navedenog proizilazi da i pored usvojenih donesenih akata i usvojenih procedura, provedenom revizijom nismo se uvjerali da je sistem internih kontrola u potpunosti uspostavljen, u mjeri da obezbjedi razumno uvjerenje da su postignuti postavljeni osnovni ciljevi poslovanja, a prije svih efikasno upravljanje, uspješno poslovanje i adekvatna zaštita imovine.

Radi bolje efikasnosti dopuniti i unaprijediti pojedine usvojene akte i procedure i prilagoditi ih vlastitim potrebama, a prije svih Pravilnik o računovodstvenim politikama, definisanjem politika za svaku bilansnu poziciju. Iste dosljedno i u potpunosti poštivati i u kontinuitetu pratiti njihovu realizaciju.

Dosljedno i u potpunosti poštivati općeprihvaćena računovodstvena načela i standarde, a prije svih MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, MRS 36 – Umanjenje vrijednosti imovine i MRS 2 – Zalihe.

Uspostaviti kontrole kojima će se kvarovi na vodovodnim instalacijama identificirati blagovremeno i poduzimati potrebne mjere u cilju otklanjanja neracionalne potrošnje, što za krajnji cilj treba imati smanjenje gubitaka.

Na putnim nalogima u inostranstvu evidentirati vrijeme prelaska državne granice, radi pravilnog obračuna ukupnih troškova.

Troškove i obaveze priznavati i računovodstveno evidentirati u momentu stvaranja istih, u periodu na koji se isti odnose, u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, a ukoliko u momentu priznavanja ne postoji odgovarajuća knjigovodstvena isprava, evidentiranje vršiti u korist pasivnih vremenskih razgraničenja, shodno MRS 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva.

4.4 Planiranje i izvještavanje

Društvo je obezbijedilo da se planiranje vrši u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima u Federaciji BiH i drugim propisima i usvojenim procedurama. Donesen je i trogodišnji plan poslovanja za period 2012. – 2014. godine, koji uključuje i Plan poslovanja za 2012. godinu. Nakon što je Nadzorni odbor utvrdio prijedloge odluka o utvrđivanju Prijedloga Plana poslovanja za 2012. godinu i Prijedloga Plana za period 2012.-2014. godine, iste planove odobrila je Skupština Društva na sjednici održanoj 22.05.2012. godine. Krajem godine, na prijedlog Nadzornog odbora, Skupština Društva donijela je odluku o odobravanju Revidiranog Plana poslovanja za 2012. godinu.

U 2012. godini, osnovne ekonomske kategorije planirane su i ostvarene u slijedećim iznosima:

R. br.	Pozicija	Ostvareno u 2011. god.	Plan za 2012. god.	Rebalans za 2012. g.	Ostvareno u 2012. god.	Indeks (6/3)	Indeks (6/5)
1	2	3	4	5	6	7	8
I	Prihodi	36.953.442	37.305.000	36.483.000	36.452.183	98,64	99,92
II	Rashodi	67.205.847	67.437.000	67.437.000	66.928.565	99,59	99,25
III	Gubitak (II – I)	30.252.405	30.132.000	30.954.000	30.476.382	100,74	98,46

Ostvareni prihodi u odnosu na prethodnu godinu manji su za 1,36 %, dok su istovremeno rashodi obračunskog perioda u odnosu na prethodni manji za 0,41 %. Rebalansom Plana poslovanja ove kategorije uglavnom su usklađene sa ostvarenim.

Značajno je napomenuti da je u 2012. godini prikupljeno vode u količini od 91.832.771 m³, što je za 1,00 % više u odnosu na prethodnu godinu. Od ukupno prikupljene količine, prodato je 25.491.694 m³ vode ili 27,46 %, u vrijednosti od 36.437.411 KM, koliko iznosi ukupno fakturisana količina vode. Iz ovoga proizilazi da su ukupni gubici vode iznosili 67.341.077 m³ ili 72,25 %, što je u odnosu na prethodnu godinu povećanje za 0,3 %. Prema prezentiranim podacima, tehnički gubici vode (isticanja na cjevovodima i priključcima, propuštanja rezervoara i slično) iznosili su 62,7 %. Ostali gubici odnose se na prividne gubitke (bespravna potrošnja, greške na mjernom mjestu kod potrošača, neočitavanja i greške u bazi kod prenosa podataka).

Uprava je blagovremeno pripremila godišnje finansijske izvještaje, izvještaj o poslovanju i predložila način pokrića iskazanog gubitka. Nadzorni odbor iste nije usvojio, već je na 3. sjednici održanoj 08.04.2013. godine donio Odluku o neusvajanju Izvještaja o poslovanju preduzeća za period 01.01.-31.12.2012. godine, o čemu je već konstatovano u prethodnoj tački. U Odluci se navodi da će isti izvještaj, uz izvještaj vanjskog revizora, preporuku Odbora za reviziju i izvještaje o radu Nadzornog odbora i Odbora za reviziju biti podnesen Skupštini Društva. Do okončanja predmetne revizije nije održana sjednica Skupštine Društva.

4.5 Stalna sredstva i dugoročni plasmani

Stalna sredstva i dugoročni plasmani iskazani u knjigovodstvenoj vrijednosti od 896.996.793 KM, u odnosu na prethodnu godinu manji su za 1,81 %.

Struktura stalnih sredstava i dugoročnih plasmana na datum bilansa bila je slijedeća:

	31.12.2012.	31.12.2011.
STALNA SREDSTVA I DUGOROČNI PLASMANI	896.996.793	913.524.268
Nematerijalna sredstva	428.776	315.451
Nekretnine, postrojenja i oprema	896.371.026	912.951.005
Ostala (specifična) stalna materijalna sredstva	8.373	8.373
Dugoročni finansijski plasmani	188.618	249.439

Sva stalna sredstva, izuzev ostalih (specifičnih) materijalnih sredstava iskazuju se po trošku nabavke. Nakon početnog priznavanja, njihovo vrednovanje vrši se po trošku, umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja.

Nematerijalna sredstva iskazana u iznosu od 428.776 KM u odnosu na prethodnu godinu veća su za 35,92 %. Nematerijalna sredstva čine licence u vrijednosti od 399.000 KM i softveri u vrijednosti od 29.776 KM. Ova sredstva otpisana su 77,58 %, a najviše softveri, čak 97,17 %. U 2012. godini nabavljene su licence u vrijednosti od 197.185 KM. Pored ostalog, iz kredita Svjetske banke od dobavljača „Gauss“ d.o.o. Tuzla, nabavljene su licence u vrijednosti od 154.486 KM.

Nekretnine, postrojenja i oprema predstavljaju najznačajnija stalna sredstva.

Vrijednost ove imovine na datum bilansa iznosi 896.371.026 KM i u odnosu na prethodnu godinu manja je za 1,82 %. I ova sredstva su u značajnom dijelu otpisana, o čemu je već konstatovano.

Struktura i promjene na ovoj imovini u 2012. godini daju se u slijedećoj tabeli:

Opis	Zemljišta	Zgrade i sl.objekti	Vodovodna oprema	Kanalizac. Oprema	Vozila i mehaniz.	Ostala oprema	Mat.sred. u pripremi	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 Nabavna vrijed.								
na dan 31.12.2011.	21.047.328	25.832.978	950.127.972	814.958.406	9.026.474	6.371.181	231.887.427	2.059.251.766
-direktna povećanja	-	-	100.699	3.908.333	1.921.799	233.345	1.369.017	7.533.193
-prijenos sa pripr.	-	-	306.082	288.190	-	-	(594.272)	-
-otuđenje i rashod.	-	-	(54.447)	-	(288.775)	(397.100)	-	(740.322)
-ostalo	-	-	55.389	-	-	(55.389)	-	-
na dan 31.12.2012.	21.047.328	25.832.978	950.535.695	819.154.929	10.659.498	6.152.037	232.662.171	2.066.044.636
2 Ak.amortizacija								
na dan 31.12.2011.	-	16.690.909	658.280.513	457.829.860	8.402.570	5.096.909	-	1.146.300.761
-amorti.perioda	-	252.026	13.428.313	9.822.414	339.967	264.895	-	24.107.615
-otuđenje i rashod.	-	-	(54.447)	-	(287.576)	(392.743)	-	(734.766)
-ostalo - preknj.	-	-	33.017	-	-	(33.017)	-	-
na dan 31.12.2012.	-	16.942.935	671.687.396	467.652.274	8.454.961	4.936.044	-	1.169.673.610
3 Knjigov.vrijednost								

na dan 31.12.2011.	21.047.328	9.142.070	291.847.459	357.128.546	623.904	1.274.272	231.887.426	912.951.005
na dan 31.12.2012.	21.047.328	8.890.043	278.848.299	351.502.655	2.204.537	1.215.993	232.662.171	896.371.026

U okviru ove grupe karakteristične su slijedeće pozicije:

- **Zemljišta** iskazana u vrijednosti od 21.047.328 KM u najvećem dijelu čine zemljišta vodozaštitne zone i zemljišta na kojima su izgrađeni objekti i instalirana oprema. Na ovoj poziciji, u odnosu na prethodnu godinu, nije bilo promjena.

- **Zgrade i objekti** iskazani u vrijednosti od 8.890.043 KM namijenjeni su za obavljanje poslovnih i administrativnih djelatnosti. Uglavnom se radi o upravnim zgradama, dok se manji dio odnosi na barake i betonska skladišta. I na ovoj poziciji nije bilo promjena u revidiranoj godini.

- **Vodovodna oprema** iskazana u iznosu od 278.848.299 KM u najvećem dijelu odnosi se na vodovodnu mrežu, rezervoare, bunare, pumpne stanice i filtere. U 2012. godini po različitim osnovama povećana je vrijednost ove imovine za 462.170 KM. Pored ostalog, izvršena su ulaganja u rekonstrukciju uličnog cjevovoda na području općine Centar, u iznosu od 260.000 KM, koje je finansirala ova općina.

Ostala ulaganja finansirana su iz kredita Svjetske banke. Otpisana oprema nabavne vrijednosti 54.447 KM isknižena je iz poslovnih evidencija.

- **Kanalizaciona oprema** u iznosu od 351.502.655 KM uglavnom čini kanalizacionu mrežu. U 2012. godini izvršena su ulaganja u ovu opremu u vrijednosti od 4.196.523 KM. Najveći dio finansiran je iz kredita i po pravilima i procedurama kreditora, Svjetske banke. Pored ostalog, izvođači radova na ovoj mreži bili su firme „Mibral“ d.o.o. Sarajevo, „Harysco“ d.o.o. Sarajevo i „Unioninvest“ d.d. Sarajevo. Isti su po osnovu izvršenih radova ispostavili situacije, po ugovorenim cijenama za pojedinačne faze radova.

- **Vozila i mehanizacija** u vrijednosti od 2.204.537 KM odnose se na teretna i vučna vozila, mehanizaciju (građevinske mašine), dostavna i putnička vozila. U 2012. godini nabavljeno je šest specijalnih teretnih i vučnih vozila iz kredita Svjetske banke u vrijednosti od 1.921.799 KM. Dobavljač specijalnih vozila bila je firma „Agra Trgovina“ d.o.o. Zagreb.

- **Ostala oprema** iskazana u iznosu od 1.215.993 KM odnosi se na opremu za primarnu proizvodnju, računarsku opremu, kopir aparate, telefonsku i telefax opremu, uredsku opremu, laboratorijsku opremu, klima uređaje, mjerne i kontrolne uređaje – vodomjere i ostale mjerne instrumente. U 2012. godini, nabavljena je oprema u vrijednosti od 233.345 KM. Nabavka je finansirana većim dijelom iz kredita Svjetske banke, a dijelom i iz vlastitih sredstava. Pored ostalog, od dobavljača „Diamedic“ d.o.o. Sarajevo nabavljena je laboratorijska oprema u vrijednosti od 83.600 KM, od dobavljača „VmS group“ d.o.o. Sarajevo nabavljeni su vodomjeri u vrijednosti od 60.617 KM, od dobavljača „SK Tradeing“ d.o.o. Sarajevo informatička i računarska oprema u vrijednosti od 58.943 KM. Istovremeno, sa ove pozicije rashodovana je i isknižena različita neupotrebljiva oprema knjigovodstvene vrijednosti 4.357 KM.

- **Materijalna sredstva u pripremi** iskazana u iznosu od 232.662.171 KM, u odnosu na prethodnu godinu veća su za 774.744 KM. Na ovoj poziciji iskazuju se započete, obustavljene i neokončane investicije.

U okviru ove pozicije najznačajniji su:

- Uređaj za prečišćavanje otpadnih voda „Butile“, općina Ilidža, u vrijednosti od 200.143.930 KM i pripadajuća oprema u vrijednosti od 15.579.210 KM, i

- Građevinski objekat, obustavljena investicija poslovne zgrade u naselju Pofalići, općina Novo Sarajevo, u iznosu od 9.082.181 KM;

Uređaj za prečišćavanje otpadnih voda i oprema u Butilima su tokom ratnih dejstava u značajnoj mjeri oštećeni i devastirani, zbog čega više nisu u funkciji. Za uređaj za prečišćavanje i opremu u Butilima u knjigovodstvenim evidencijama nije iskazano umanjenje vrijednosti zbog oštećenja. Amortizacija istih ne vrši se na osnovu odluke Uprave iz 2004. godine.

Napominjemo, da je pogon za prečišćavanje otpadnih voda za grad Sarajevo lociran u Butilima i bio je planiran za 600.000 E.S., sa mogućnošću proširenja do 900.000 E.S. Pogon za prečišćavanje otpadnih voda izgrađen prije rata, u skladu sa savremenom tehnologijom u to vrijeme, bio je u funkciji do aprila 1992. godine. Sistem tretmana zasnivao se na biološkom tretmanu za uklanjanje organskog zagađenja. Usljed ratnih dejstava pogon i dio opreme su oštećeni i nisu u funkciji. Iz navedenog razloga sva prikupljena otpadna voda ispušta se u rijeku Miljacku bez bilo kakvog tretmana. Prema prezentiranim podacima, Društvo nema nikakvih informacija o kvalitetu otpadnih voda, dok se za kvantitet smatra da je jednak potrošnji čiste vode.

Izgradnja poslovne zgrade u Pofalićima obustavljena je već duži niz godina.

Prilikom prve primjene MSFI,

- **Društvo nije postupilo u skladu sa zahtjevima iz standarda.** Podsjećamo da je obavezna primjena MRS i MSFI bila obavezna za izradu finansijskih izvještaja koja se odnose na periode koja započinju 01. januara 2006. godine. S tim u vezi, u Društvu su pri popunjavanju novih obrazaca samo formalno reklasificirali ranije priznate stavke i pozicije, ali sredstva (i obaveze) nisu priznali prema zahtjevima MSFI i MRS. **Priznata sredstva nisu vrednovana prema MSFI 1 – Prva primjena Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja.** Ovaj Standard zahtjeva od pravnog lica da prilikom sastavljanja početnog bilansa u skladu sa MSFI, prizna sva sredstva čije priznavanje zahtijevaju MSFI, a da istovremeno **ne prizna** sredstva kada isti standardi ne dopuštaju takvo priznavanje, reklasifikuje stavke i da primjeni MSFI za mjerenje svih priznatih sredstava. Prema MRS 1 – Presentacija finansijskih izvještaja, **finansijski izvještaji trebaju na fer način prikazivati finansijski položaj, finansijsku uspješnost i novčane tokove pravnog lica.** Fer prezentacija zahtjeva vjerno prikazivanje efekata transakcija, u skladu sa definicijama i kriterijima za priznavanje sredstava, obaveza, prihoda i rashoda utvrđenih Okvirom za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvještaja, na kome se temelje MSFI i MRS.

Društvo u proteklom periodu za svu imovinu nije u potpunosti vršilo mjerenja nakon početnog priznavanja, shodno zahtjevima iz standarda, radi čega nemamo elemenata da potvrdimo da je ista realno iskazana i da odgovara tržišnoj ili fer vrijednosti. To se posebno odnosi na zemljišta i objekte koji se vode kao materijalna sredstva u pripremi, a čija se fer ili tržišna vrijednost, shodno zahtjevima iz paragrafa 32. MRS 16 – Nekretine, postrojenja i oprema, utvrđuje procjenom.

Ostale investicije započete u ranijim godinama, u ukupnoj vrijednosti od 6.608.585 KM, na kojima u revidiranoj, 2012. godini nije bilo poslovnih promjena, odnose se na cjevovode (Dobroševići, Rakovica, Kakrinje, Gladno Polje, Božići, Dobroševići), rezervoari (Blažuj, Božići, Rakovica) i pumpne stanice (Krivodol, Kakrinje, Gladno Polje, Božići, Bjeluše).

S druge strane, u 2012. godini započete su i nove investicije (rekonstrukcije cjevovoda, pumpnih stanica, fekalnog kolektora i separatne kanalizacije), u vrijednosti od 1.348.266 KM. Istovremeno, aktivirane su okončane investicije u vrijednosti od 594.272 KM.

Provedenom revizijom utvrdili smo da Društvo nepravilno provodi računovodstvene postupke vezane za ulaganja i izvršene radove u vlastitoj režiji za koje je dobio namjenska sredstva od investitora (uglavnom od općina), obzirom da:

- evidentiranje poslovnih promjena koji se odnose na vlastitu izgradnju vodovodne i kanizacione infrastrukture nije potpuno i u skladu sa zahtjevima iz standarda. Naime, Društvo za ukupno dobivena sredstva nakon izgradnje uvećava vrijednost materijalne imovine, a odobrava prihode obračunskog perioda. S druge strane, evidencije o izvršenim radovima samo sadrže utrošeni materijal sa skladišta, bez troškova radne snage.

Društvo nije iskoristilo mogućnost da troškove primanja zaposlenih koji su direktno uključeni u izvođenje radova na adekvatan način kapitalizira, odnosno, pripíše trošku nabavke sredstva, uz istovremeno umanjenje troškova plaća i ostalih primanja zaposlenih za isti iznos, shodno mogućnostima iz paragrafa 17.a) i 22. MRS 16 – Nekretine, postrojenja i oprema, a u vezi sa paragrafom 10. b) MRS 19 – Primanja zaposlenih. Načinom na koji Društvo postupa iskazuju se interni dobici, a samim tim uvećavaju i troškovi poslovanja i prihodi, što nije u skladu sa naprijed navedenim standardima.

Ostala (specifična) stalna materijalna sredstva iskazana u iznosu od 8.373 KM čine djela likovne umjetnosti (umjetničke slike) koja se ne amortizuju.

Dugoročni finansijski plasmani iskazani u iznosu od 188.618 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 24,38 %. Smanjenje u odnosu na prethodnu godinu je rezultat povrata kredita datih zaposlenima i prenosa istih na kratkoročna potraživanja u skladu sa MRS 39 - Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerenje.

Dugoročne finansijske plasmane čine dugoročni krediti dati u zemlji i finansijska sredstva raspoloživa za prodaju.

- **Dugoročni krediti dati u zemlji** iskazani u iznosu od 188.503 KM u najvećem dijelu, u iznosu od 171.012 KM, odnose se na kredite date zaposlenima. Kredit dati zaposlenima predstavljaju preostali dio kredita datih za 28 zaposlenika u periodu 2000. – 2001. godine za saniranje ratne štete.

- **Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju** iskazana u iznosu od 115 KM odnose je na jednu dionicu u Bosna sunce osiguranje d.d.

Amortizacija

Prema Pravilniku o računovodstvenim politikama, amortizacija se obračunava linearnom metodom, na osnovu Odluke o načinu obračuna amortizacije iz 2007. godine.

Najznačajnije pojedinačne i amortizacione stope po grupama, daju se u slijedećoj tabeli:

Grupa sredstava	Vijek upotrebe	% otpisa
Crpne stanice	od 26,6 do 88,5 godina	od 1,13 do 3,75
Cjevovodi	od 19,0 do 66,6 godina	od 1,50 do 5,25
Objekti za iskorištavanje i upotrebu vode	od 13,3 do 66,6 godina	od 1,50 do 7,50
Objekti za priprav., filtriranje, omekšivanje i demin.vode	33,3 godine	3,00
Objekti kanalizacije i objekti za prečišć.otpad.voda	od 43,3 do 66,6 godina	od 1,50 do 2,48
Građevine (upravne zgrade i objekti komunalne dj.)	od 13,3 do 102,0 godine	od 0,98 do 7,50
Oprema na objektima vodovoda i kanalizacije	od 10,6 do 26,6 godina	od 3,75 do 9,38
Oprema za saobraćaj (vozila i transp.mehanizacija)	od 8,6 do 9,3 godina	od 10,73 do 11,63
Računarska i slična oprema	od 6,6 do 10,6 godina	od 9,38 do 15,00
Mjerni i kontrolni uređaji, instrumenti i aparati	od 6,6 do 10,6 godina	od 9,38 do 15,00
Nematerijalna stalna sredstva	6,6 godina	15,00

Smatramo da pojedine usvojene amortizacione stope iz 2007. godine, primjenjene i za obračun amortizacije za 2012. godinu, ne odražavaju realan vijek trajanja stalnih sredstava, radi čega ih je potrebno preispitati, a što se posebno odnosi na nematerijalna sredstva.

Procjena vrijednosti umanjenja stalnih sredstava

Pored činjenice da se prilikom prve primjene MSFI nije postupilo u skladu sa zahtjevima iz standarda, **Društvo ni na datum bilansa, kao ni na datume prethodnih bilansa nije vršilo procjenu postoje li bilo kakvi pokazatelji da je vrijednost nekog sredstva umanjena, niti je vršilo procjenu nadoknadbive vrijednosti za takva sredstva, shodno paragrafu 9. i ostalim zahtjevima iz MRS 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava, a posebno u vezi sa paragrafom 51. koji se odnosi na provjeru ostatka vrijednosti i vijeka upotrebe sredstava i drugim zahtjevima iz MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema.**

Ako se ima u vidu činjenica da je značajan dio nekretnina, postrojenja i opreme oštećen, vremenski i tehnički zastario, a posebno materijalnih sredstava u pripremi, više je nego izvjesno da iskazana vrijednost ove imovine na dan 31.12.2012. godine može odstupati od vrijednosti koju treba utvrditi primjenom naprijed navedenih MSFI i MRS, radi čega i nemamo elemenata i osnova da potvrdimo da je ista realno iskazana.

Vlasništvo nad nekretninama

Društvo još uvijek iskazuje određene nekretnine u svojim poslovnim knjigama za koje ne posjeduje dokaz o vlasništvu ili pravo raspolaganja. Još uvijek nije riješeno pitanje vlasništva nad nekretninama koje se vode u poslovnim knjigama, radi rješavanja imovinsko-pravnih odnosa i eksproprijacije zemljišta. Prema vlasniku kapitala i Osnivaču pokrenuto je pitanje prijenosa vlasništva pojedinih parcela sa vlasništva Društva na stvarnog vlasnika, na Kanton Sarajevo. Nakon toga Kanton Sarajevo bi odgovarajućim aktom ustupio

Društvu na korištenje to zemljište, u svrhu crpljenja i distribucije vode potrebne za obezbjeđenje funkcije vodosnabdijevanja.

Prema prezentiranim podacima, u zemljišnim knjigama nadlažnih sudova u korist Društva sa pravom korištenja upisano je 60 % zemljišta i 46 % građevinskih objekata. Od ukupno iskazanog zemljišta površine 3.444.070 m², u korist Društva uknjiženo je 2.084.891 m², dok preostalih 1.359.179 m² još uvijek nije uknjiženo.

Hipoteke i založno pravo

Prema izjavama odgovornih lica, Društvo nema ograničenja u raspolaganju nad imovinom, obzirom da nije terećeno hipotekama na nekretnine i založnim pravom na pokretnu imovinu.

Preispitati sve započete investicije i materijalna sredstva u pripremi i poduzeti aktivnosti na rješavanju njihovog statusa.

Radi pravilnog iskazivanja imovine po fer ili tržišnoj vrijednosti, u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, izvršiti procjenu vrijednosti cjelokupne imovine, a posebno materijalnih sredstava u pripremi, provesti sva potrebna vrijednosna usklađenja i sva stalna sredstva vrednovati prema zahtjevima iz standarda, shodno MRS 36 – Umanjenje vrijednosti sredstava, a u vezi sa MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema.

Dopuniti i unaprijediti usvojene računovodstvene politike stalnih sredstava u skladu sa zahtjevima iz standarda, vodeći računa o potrebama i specifičnostima Društva.

O svim izvršenim investicionim radovima u vlastitoj režiji voditi potpune i uredne evidencije. Otvoriti radne naloge u koje treba evidentirati stvarno nastale troškove izgradnje pojedinačnog objekta, isključujući bilo kakve interne dobitke.

Nastaviti i intenzivirati aktivnosti vezane za obezbjeđenje dokaza o vlasništvu, procjeni i uknjižbi nekretnina kod nadležnih sudova.

4.6 Zalihe

Na datum bilansa iskazane su slijedeće zalihe:

	31.12.2012.	31.12.2011.
ZALIHE	3.692.935	3.871.448
Sirovine, materijal, rezervni dijelovi i sitan inventar	3.614.464	3.865.789
Avansi za nabavku zaliha	78.471	5.659

Zalihe iskazane u iznosu od 3.692.935 KM u odnosu na prethodnu godinu manje su za 4,61 %. Iste u najvećem dijelu predstavljaju vodovodni i kanalizacioni materijal, rezervne dijelove, a dijelom i sitan inventar i auto gume.

I politike vrednovanja i iskazivanja zaliha uređene su Pravilnikom o računovodstvenim politikama iz 2010. godine. Prema članu 65., zalihe sirovina, materijala, rezervnih dijelova, sitnog inventara, ambalaže i auto guma se vrednuju po nabavnoj vrijednosti ili neto utrživoj vrijednosti, ovisno od toga što je niže. Djelimično vrijednosno otpisivanje zaliha ispod troška neto prodajne vrijednosti vrši se ukoliko se trošak zaliha ne može nadoknaditi iz razloga što su iste oštećene, zastarjele, neupotrebljive i ako je njihova prodajna cijena na tržištu smanjena. Provjera vrijednosti zaliha vrši se najmanje krajem svake poslovne godine.

Provedenom revizijom utvrdili smo da:

- **zalihe na datum bilansa nisu vrednovane prema zahtjevima iz MRS 2 – Zalihe i vlastitim politikama.**

Od ukupno iskazanih zaliha u vrijednosti od 3.614.464 KM, najveći dio, u iznosu od 2.191.791 KM, nabavljen je prije više od tri godine. Pored ovih zaliha nabavljenih u ranijem periodu (u periodu od 1998. do 2009. godine), iskazane su i neutrošene zalihe nabavljene u 2010. godini u vrijednosti od 675.471 KM, zalihe nabavljene u prethodnoj 2011. godini u iznosu od 129.030 KM i zalihe nabavljene u revidiranoj 2012. godini u iznosu od 618.173 KM.

Značajno je napomenuti da se u okviru ukupno iskazanih zaliha nalaze i zalihe u vrijednosti od 1.201.978 KM nabavljene prije više od tri godine, a na kojima uopće nije evidentiran promet.

Kao primjer navodimo 790 komada cijevi daktilne kanalizacije FI700 u vrijednosti od 232.093 KM i završni spojni komad istih cijevi i zida šahta, ukupno 32 komada u vrijednosti od 41.819 KM, koji su nabavljeni u 2007. godini.

Na značajnom broju pojedinačnih artikala u prethodnim godinama nisu evidentirane poslovne promjene, što ukazuje da u skladištima postoje zalihe koje su zastarjele i neupotrebljive, a koje mi nismo bili u mogućnosti kvantificirati. **Iste su rezultat neracionalne nabavke u ranijim godinama i neefikasno vođene politike upravljanja zalihama.**

Zbog naprijed navedenog i činjenice da zalihe nisu vrednovane u skladu sa zahtjevima iz paragrafa 9. MRS 2 – Zalihe i prema vlastitim politikama, prema kojem se iste vrednuju po nabavnoj ili neto prodajnoj vrijednosti, u ovisnosti koja je niža, ne možemo potvrditi njihovu iskazanu vrijednost.

U zabilješkama uz finansijske izvještaje nisu objavljene ni sve potrebne informacije propisane zahtjevima iz paragrafa 36. istog standarda.

Radi realnog iskazivanja, sve zalihe vrednovati prema zahtjevima iz MRS 2 – Zalihe.

4.7 Potraživanja

Na datum bilansa, u finansijskim izvještajima iskazana su slijedeća potraživanja:

	31.12.2012.	31.12.2011.
POTRAŽIVANJA	6.827.541	5.968.848
Potraživanja od prodaje	6.479.493	5.654.386
Druga kratkoročna potraživanja	87.754	89.985
Kratkoročni finansijski plasmani	28.003	-
Potraživanja za ulazni PDV	131.620	138.559
Aktivna vremenska razgraničenja	100.671	85.918

Ukupna potraživanja iskazana na datum bilansa u iznosu od 6.827.541 KM imaju tendenciju rasta i u odnosu na prethodnu godinu veća su za 14,39 %. Povećanje potraživanja u najvećem dijelu odnosi se na povećanja potraživanjima od prodaje u odnosu na prethodnu godinu, u iznosu od 825.107 KM, što je rezultat povećanja prosječnog broja dana naplate potraživanja u odnosu na prethodnu godinu. Pravilnikom o računovodstvenim politikama iz jula 2010. godine, nije definisano vrednovanje i iskazivanje potraživanja.

Potraživanja od prodaje u iznosu od 6.479.493 KM najznačajnija su potraživanja. Ista su nastala po osnovu izvršenih usluga snabdijevanjem pitkom vodom i odvođenje i prečišćavanje otpadnih voda, a odnose se na kupce za vodu za pravna lica, široku potrošnju i kućne savjete i kupce za usluge:

	31.12.2012.	31.12.2011.
Potraživanja od prodaje	6.479.493	5.654.386
- Kupci za vodu – pravna lica	5.266.412	5.282.742
- Kupci za vodu – široka potrošnja	49.291.872	48.467.614
- Kupci za vodu – kućni savjeti	2.075	1.355
- Kupci za usluge	291.340	287.561
(Ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca)	(48.372.206)	(48.384.886)

Procedurom Očitavanje, obračun i naplata potraživanja za vodu i odvođenje otpadnih voda, propisan je postupak očitavanja vode kod potrošača, obračun, kontrola, štampanje i distribucija računa za vodu i odvođenje otpadnih voda i njihova naplata.

Međutim, **Društvo nije definisalo procedure utuženja potrošača, već je uvelo praksu da se potraživanja od pravnih lica utužuju svake tri godine, dok se utuženja široke potrošnje, kućnih savjeta i usluga vrše na godišnjem novu, nakon čega se ista ispravljaju na teret rashoda perioda.**

Ovakav način postupanja sa potraživanjima nije u skladu sa općeprihvaćenim računovodstvenim načelima. Rokovi za utuženja nenaplativih potraživanja od pravnih lica od 3

godine nisu u skladu sa zahtjevima iz standarda. Utuženja koja se vrše samo da ne zastare, a ne u svrhu procjene priliva sredstava nisu u saglasnosti sa načelom opreznosti. Naime, paragraf 37. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja nalaže opreznost prilikom pripreme i sastavljanja finansijskih izvještaja, posebno nenaplativih potraživanja, što znači da Uprava treba da izvrši procjenu naplativosti iskazanih potraživanja i da za procijenjeni iznos nenaplativosti koriguje ranije priznati prihod. Paragraf 85. istog Okvira nalaže da se kao kriterij priznavanja koristi priticanje ekonomskih koristi, kako bi se ukazalo na stepen izvjesnosti priliva i odliva sredstva, a što se zahtjeva i paragrafom 22. MRS 18 – Prihodi.

Stoga i ne možemo potvrditi pravilnost ovakvog načina rada i postupanja sa potraživanjima, koji nije ni efikasan.

Društvo je u skladu sa članom 28. Zakona o računovodstvu i reviziji u FBiH uputilo kupcima konfirmacije na dan 31.12.2012. godine. Do okončanja revizije sve konfirmacije nisu potvrđene, a za pojedine dobivene nisu usaglašavane razlike. Naprijed navedeno ostavlja mogućnost promjena na iskazanim stanjima na datum bilansa, što u konačnici može uticati na rezultate poslovanja.

Ročna struktura potraživanja od prodaje na datum bilansa bila je slijedeća:

Opis	do 30 dana	od 31 do 60 dana	od 61 do 90 dana	od 91 do 120 dana	od 121 do 180 dana	od 181 do 365 dana	Preko 365 dana	Ukupno
Kupci za vodu - pravna lica	749.103	302.055	145.398	79.073	118.710	172.666	384.385	1.951.390
Kupci za vodu - široka potrošnja i kućni savjeti	1.400.347	527.255	361.745	289.556	569.420	1.263.893	-	4.412.216
Kupci za usluge - pravna i fizička lica	32.277	24.660	18.003	8.684	11.253	6.337	14.673	115.887
Potraživanja od prodaje	2.181.727	853.970	525.146	377.313	699.383	1.442.896	399.058	6.479.493

Potraživanja za vodu – pravna lica preko 365 dana odnose se na potraživanja iz 2009. godine u iznosu od 82.358 KM, 2010.g. u iznosu od 130.241 KM i 2011.g. u iznosu od 171.786 KM.

Za iskazana potraživanja od prodaje preko 365 dana u iznosu od 399.058 KM, Uprava nije vršila procjenu naplativosti, niti su ista ispravljena na teret rashoda, radi čega ih, shodno naprijed navedenim zahtjevima iz standarda, ne možemo potvrditi kao realna.

U okviru potraživanja od usluga iskazano je i potraživanje od kupca „Harysco“ d.o.o. Sarajevo u iznosu od 14.194 KM, firme koja je istovremeno izvođač radova na značajnim projektima koji se finansiraju iz kredita Svjetske banke.

Tokom 2012. godine povećana su sumnjiva i sporna potraživanja od kupaca u zemlji za 2.754.786 KM, a smanjena za 2.767.466 KM. Povećanje se odnosi na prijenos redovnih potraživanja na sumnjiva i sporna po utuženju u iznosu od 2.842.203 KM i otpisa iz bilansnih evidencija prije ispravljenih potraživanja u iznosu od 87.417 KM, dok se smanjenje odnosi na naplaćena potraživanja tokom obračunskog perioda.

Na osnovu Odluke Uprave od 14.11.2012. godine, potrošači iz kategorije široke potrošnje, čija pojedinačna dugovanja ne prelaze 10 KM, a čije ukupno dugovanje iznosi 46.103 KM, neće biti tuženi za dugovanja starija preko 365 dana. Društvo u redovnim aktivnostima pokušava naplatiti i ova potraživanja. Nismo se uvjerali da je ovakva odluka sa stanovišta zaštite sredstava ispravna, posebno ako se ima u vidu iznos sredstava i ako se zna da se za dobivene sudske sporove ne snose troškovi spora.

Druga kratkoročna potraživanja u visini od 87.754 KM manja su u odnosu na prethodnu godinu za 2,48 %.

	31.12.2012.	31.12.2011.
Druga kratkoročna potraživanja	87.754	89.985
Potraživanja od zaposlenika	52.148	54.663
Potraživanja od državnih organa i institucija	35.606	35.322

- **Potraživanja od zaposlenika** iskazana su u iznosu od 52.148 KM. U okviru istih najznačajnija su potraživanja za manjkove u iznosu od 51.059 KM. Potraživanja za manjkove odnose se na pronevjere novca na blagajni iz 2009. godine, od strane dvije zaposlenice, koje su dobile otkaz. Slučaj je predat nadležnom tužilaštvu na daljnju obradu. Prema izjavama odgovornih, sudski postupak za nadoknadu ustanovljenog manjka započet će nakon završenog sudskog procesa.

Provedenom revizijom utvrdili smo da **potraživanja za manjkove iz 2010. godine nisu rashodovana preko ispravke vrijednosti, shodno načelu opreznosti, niti je Društvo svojim politikama definisalo vrednovanje i iskazivanje drugih kratkoročnih potraživanja. Na osnovu navedenog, rashodi perioda podcijenjeni su i za navedeni iznos.**

- **Potraživanja od državnih organa i institucija** iskazana u iznosu od 35.606 KM odnose se na potraživanja od Zavoda za zdravstveno osiguranje za refundaciju naknada zaposlenika za bolovanje preko 42 dana.

Kratkoročni finansijski plasmani iskazani u iznosu od 28.003 KM odnose se na kratkoročna potraživanja po osnovu zajmova datih zaposlenicima, koja dopijevaju u 2013. godini.

Potraživanja za ulazni PDV iskazana u iznosu od 131.620 KM odnose se na PDV za koji nije stečeno pravo odbitka.

Aktivna vremenska razgraničenja iskazana su u iznosu od 100.671 KM i odnose se na izdate avansne račune u iznosu od 91.071 KM i primljene avansne račune u iznosu od 9.600 KM.

Shodno naprijed navedenom, Društvo nije izvršilo ispravku vrijednosti potraživanja i priznalo rashod perioda za potraživanja od prodaje preko 365 dana u iznosu od 399.058 KM i za potraživanja od zaposlenika u iznosu od 51.059 KM.

Zbog neprovedenih računovodstvenih postupaka u pripadajućem obračunskom periodu, sredstva su precijenjena, a rashodi podcijenjeni za 450.117 KM, što nije u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, a prije svih paragrafom 33., 37. i 85. Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvještaja.

Donijeti vlastite interne akte kojima će se definisati politike potraživanja usaglašene sa zahtjevima MRS i koje treba dosljedno primjenjivati, kako bi se preduprijedilo nastajanje potraživanja po korisnicima, koja u konačnici neće biti naplaćena. Poboljšati i iskoristiti sve mehanizme i raspoloživu tehnologiju kako bi ispravke potraživanja u narednom periodu bile manje.

Internim aktima također definisati procedure ispravke vrijednosti svih potraživanja usaglašene sa zahtjevima iz Okvira za sastavljanje i prezentiranje finansijskih izvještaja.

Donijeti procedure kojima bi se unaprijedilo upravljanje potraživanjima, posebno u dijelu koji se odnosi na potraživanja koja neće biti tužena, kako bi se jasno utvrdila vrijednost tih potraživanja i procedure naplate istih.

Na osnovu primljenih IOS-a od strane potrošača izvršiti usaglašavanje za sve identificirane nastale razlike.

4.8 Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Gotovina i gotovinski ekvivalenti na datum bilansa iskazani su u slijedećim iznosima:

	31.12.2012.	31.12.2011.
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	691.711	3.062.096
Transakcijski računi – domaća valuta	644.714	3.017.814
Transakcijski računi – strana valuta (u KM)	42.256	41.012
Blagajna - domaća valuta	4.741	3.270

Gotovina i gotovinski ekvivalenti u odnosu na prethodni datum bilansa značajno su smanjeni, i to za iznos od 2.370.385 KM. Ovo smanjenje rezultat je izuzetno teške i složene finansijske situacije u kojoj se Društvo nalazi, radi čega u dužem vremenskom periodu posluje sa gubitkom.

Transakcijski računi u domaćoj i stranoj valuti otvoreni su kod: Raiffeisen Bank d.d. Sarajevo i UniCredit Bank d.d. Mostar.

Blagajna se odnosi na glavnu blagajnu, koja se koristi za isplate i naplate po osnovu nastale kao rezultat redovnog poslovanja.

4.9 Obaveze

U finansijskim izvještajima na datum bilansa, iskazane su slijedeće obaveze:

	31.12.2012.	31.12.2011.
OBAVEZE	73.632.441	61.373.741
Dugoročne obaveze	53.361.509	47.764.769
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	53.361.509	47.764.769
Kratkoročne obaveze	20.270.932	13.608.972
Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze	13.864.885	13.522.938
Pasivna vremenska razgraničenja	6.406.047	86.034

Pravilnikom o računovodstvenim politikama nisu uređene ni politike vrednovanja i iskazivanja obaveza. U istom je samo definisana politika rezervisanja i razgraničenja, prema kojima se rezervišu obaveze koje proizilaze iz zakona ili ugovora, a za koje postoji neizvjesnost oko iznosa i vremena budućih izdataka za njihovo podmirenje.

Obaveze iskazane na datum bilansa u iznosu od 73.632.441 KM u odnosu na prethodnu godinu veće su za 19,97 %. U okviru istih učešće dugoročnih obaveza je 72,47 %, a kratkoročnih 27,53 %.

U okviru dugoročnih obaveza iskazana su dugoročna razgraničenja i rezervisanja.

Dugoročna razgraničenja i rezervisanja iskazana u iznosu od 53.361.509 KM u odnosu na prethodnu godinu veća su za 5.596.740 KM ili 11,72 %. Povećanje dugoročnih obaveza rezultat je povećanja odloženog prihoda u odnosu na prethodnu godinu za 5.401.310 KM, a isti se u najvećem dijelu odnosi na nabavku osnovnih stalnih sredstava u skladu sa zaključenim Sporazumom o zajmu između države Bosne i Hercegovine i Svjetske Banke – IBRD za „Projekat otpadne vode u Sarajevu“, iz 2010. godine. Iste godine zaključen je i Sporazum o supsidijarnom finansiranju između Federacije BiH i Kantona Sarajevo, putem kojeg Federacija BiH stavlja na raspolaganje sredstva zajma Kantonu Sarajevo, a za račun Društva.

U okviru dugoročnih razgraničenja i rezervisanja najznačajnija su rezervisanja za otpremnine, rezervisanja po započetim sudskim sporovima i odloženi prihodi iz donacija.

- **Rezervisanja za otpremnine** iskazana u iznosu od 140.853 KM u odnosu na prethodnu godinu veća su za 26,34 %. Pravilnikom o računovodstvenim politikama samo su definisane otpremnine čija obaveza nastaje na temelju prestanka radnog odnosa, a ne rada zaposlenika. U skladu sa istim pravilnikom, Društvo treba priznati otpremninu kao obavezu i rashod samo isključivo ako je isto i preuzelo obavezu da prekida radni odnos prije uobičajenog datuma penzionisanja ili osigurava otpremninu kao rezultat ponude date u namjeri da podstakne dobrovoljno raskidanje radnog odnosa. Međutim, Društvo u praksi vrši

rezervaciju za zaposlenike koji će steći pravo da se penzionišu u tekućoj godini i to tri prosječne plaće zaposlenika.

- **Rezervisanja po započetim sudskim sporovima** iskazana u iznosu od 539.724 KM u odnosu na prethodnu godinu veća su za 44,44 % i odnose se na procjenu po sudskim sporovima.

Prema prezentiranim podacima nadležne službe protiv Društva se vodi 33 sudska spora, u ukupnom tuženom iznosu od 6.299.673 KM. Navedeni iznos, u najvećem dijelu odnosi se na sudske sporove u vezi rješavanja imovinsko pravnih odnosa u vodozaštitnim zonama iz naknade za legalizaciju bespravno izgrađenih objekata prema zaključku Vlade Kantona od 24.09.2009. godine.

Nismo bili u mogućnosti da se uvjerimo da je iznos rezervisanja u skladu sa načelom potpunosti shodno paragrafu 38. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja i paragrafu 36. MRS 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva.

- **Odloženi prihodi** iskazani u iznosu od 52.680.932 KM odnose se na prihode vezane za donacije, koji se evidentiraju u skladu sa MRS 20 - Računovodstvo državnih davanja i objavljivanje državne pomoći i u najvećem dijelu odnose se na neamortizovanu vrijednost stalnih sredstava koja su finansirana iz doniranih sredstava općina, kantona i drugih donatora.

Provedenom revizijom utvrdili smo da:

Na dan 31.12.2012. godine neiskorištena doznačena novčana sredstva po osnovu ulaganja u različite namjenske projekte iznose 2.220.019 KM. Doznačena sredstva ne evidentiraju se posebno, niti se izdvajaju za namjenske projekte, već se vode u okviru redovnih računa Društva. Ako se ima u vidu da saldo gotovine na datum bilansa iznosi 691.711 KM, proizilazi da Društvo doznačena sredstva nije trošilo namjenski. Razlika između salda gotovine i ukupnih neiskorištenih doznačenih sredstava, u iznosu od 1.528.308 KM, predstavlja iznos utrošenih sredstava u druge, nenamjenske svrhe.

Kratkoročne obaveze iskazane u iznosu od 20.270.932 KM u odnosu na prethodnu godinu veće su za 48,95 %. Kratkoročne obaveze čine obaveze prema dobavljačima i druge obaveze i pasivna vremenska razgraničenja.

Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze iskazane u iznosu od 13.864.885 KM, u odnosu na prethodnu godinu veće su za 2,53 %. Najveći dio ovih obaveza odnosi se na obaveze prema dobavljačima u zemlji u iznosu od 5.515.408 KM, obaveze po osnovu plaća, naknada i ostalih primanja zaposlenih u iznosu od 1.982.084 KM i obaveze za ostale poreze, doprinose i druge dadžbine u iznosu od 6.114.674. Ostale obaveze čine obaveze za primljene avanse u iznosu od 91.071 KM, obaveze za povrat iznad iznosa računa u iznosu od 12.189 KM, druge obaveze u iznosu od 5.564 KM i obaveze za PDV u iznosu od 143.895 KM.

- **Obaveze prema dobavljačima u zemlji** u iznosu od 5.515.408 KM u odnosu na obaveze po istom osnovu iskazane na datum prethodnog bilansa veće su za 9,39 %. Provedenom revizijom utvrdili smo da su računi uredno ovjereni, odobreni i likvidirani od strane odgovornih lica. Najznačajnije obaveze odnose se na obaveze prema JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo u iznosu od 2.689.750 KM.

- **Obaveze po osnovu plaća, naknada i ostalih primanja zaposlenih** u iznosu od 1.982.084 KM odnose se obaveze za plaću za decembar 2012. godine, koje su izmirene u tekućoj godini.

- **Obaveze za ostale poreze, doprinose i druge dadžbine** u iznosu od 6.114.674 KM u najvećem dijelu, u iznosu od 2.389.144 KM, odnose se na obaveze za porez na promet usluga iz perioda 1998 - 2005. godine. U 2012. godini, od strane ovlaštenih lica Porezne uprave Federacije BiH izvršena je kontrola, o čemu je opširnije pojašnjeno u tački 4.1. Izvještaja. Iskazane obaveze ne obuhvataju obračun zateznih kamata do 27.04.2007. godine, niti je Društvo obračunalo zatezne kamate od 27.02.2007. godine do kraja izvještajnog perioda. Obaveze po ovom osnovu se ne plaćaju, niti Društvo ima svoje politike i procjene kako postupati sa utvrđenim obavezama i zateznim kamatama po osnovu neizmirivanja obaveza ali i posljedicama na finansijske izvještaje.

Obaveze za ostale poreze, doprinose i druge dadžbine također odnose se na obaveze za posebne vodne naknade za zaštitu voda i za korištenje voda u iznosu od 3.573.143 KM, po osnovu Zakona o vodama, predstavljaju dug iz perioda (1997 - 2005. godina). Federalna uprava za inspekcijske poslove izvršila je kontrolu stanja dugovanja po osnovu navedenih naknada, o čemu je sačinila Zapisnik od 30.01.2009. godine. U Zapisniku je utvrđen stanje duga u iznosu od 994.753 KM, za period 2003. – 2007. godina, a preostali iznos od 2.578.389 KM za period 1997 - 2002. godine, nije bio predmet kontrole. Na osnovu IOS-a, koje je Društvo prosljedilo Agenciji za vodno područje rijeke Save, za 2011. godinu, a u čijoj nadležnosti

su vodne naknade, Agencija nije potvrdila stanje potraživanja od Društva, niti u svojim evidencijama ima potraživanja po tom osnovu.

Pasivna vremenska razgraničenja iskazana u iznosu od 6.406.047 KM u odnosu na prethodnu godinu veća su za 6.320.013 KM. U okviru ove pozicije najveći dio u iznosu od 4.997.476 KM odnosi se na dotacije Vlade kantona, kao osnivača, za pokriće gubitka, koje će se po Odluci Skupštine Društva prenijeti na pokriće gubitka tekuće godine. Također, u pasivna vremenska razgraničenja uključen je i odloženi prihod po osnovu donacija, iskazan u iznosu od 1.314.500 KM, koji se odnosi na reklasifikaciju odloženog prihoda sa dugoročnih obaveza, na kratkoročne obaveze za iznos amortizacije koja će teretiti tekuću godinu.

Donijeti vlastite interne akte kojima će se definisati politike vrednovanja i iskazivanja obaveza usaglašene sa zahtjevima iz standarda i koje treba dosljedno primjenjivati. Izvršiti analizu i procjenu iskazanih obaveza i sve one koje su zastarjele i za koje nema osnova da se vode u poslovnim knjigama opritihodovati.

Rezervisanja za sudske sporove i zatezne kamate vršiti u skladu sa paragrafima 36., 37. i 38. MRS 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva.

4.10 Kapital

Na datum bilansa iskazan je kapital u slijedećim iznosima:

	31.12.2012.	31.12.2011.
KAPITAL	834.576.538	865.052.920
Osnovni kapital	10.000	10.000
Rezerve	865.042.920	894.263.767
Neraspoređena dobit	-	1.031.558
Gubitak do visine kapitala	(30.476.382)	(30.252.405)

Osnovni kapital iskazan u iznosu registrovanom kod nadležnog registarskog suda predstavlja 100 % udio državnog vlasništva. Iznos od 10.000,00 KM odnosi na uplaćeni i registrovani kapital kod nadležnog Suda.

Rezerve iskazane u iznosu od 865.042.920 KM, rezultat su usaglašavanja knjigovodstvenog stanja na dan donošenja odluke o usklađivanju statusa preduzeća sa Zakonom o javnim preduzećima u Federaciji BiH iz 2005.godine.

Skupština Društva je na sjednici održanoj 31.01.2012. godine, donijela odluku o načinu pokrića gubitka u poslovanju za 2009. i 2010. godine. Prema istoj odluci, gubitak za 2009. godinu u iznosu od 30.894.805 KM, djelimično je pokriven doznačenim sredstvima iz Budžeta tokom 2009. i 2010. godine u iznosu od 12.703.600 KM, a preostali dio u iznosu od 18.191.205 KM na teret rezervi kapitala, dok je gubitak za 2010. godinu u iznosu od 30.413.949 KM, djelimično pokriven doznačenim sredstvima iz Budžeta tokom 2011. godine u iznosu od 6.251.800 KM, a preostali dio u iznosu od 24.162.149 KM na teret rezervi kapitala.

Odlukom Skupštine Društva, od 22.05.2012. godine, pokriven je gubitak u poslovanju iz prethodne godine u iznosu od 30.252.405 KM. Dio gubitka pokriven je iz neraspoređene dobiti iz ranijih godina u iznosu od 1.031.558 KM, a najveći dio u iznosu od 29.220.847 KM na teret rezervi.

Gubitak do visine kapitala iskazan u iznosu od 30.476.382 KM, odnosi se na gubitak izvještajne godine.

4.11 Prihodi

Prihodi ostvareni u obračunskom periodu iskazani su kako slijedi:

	01.01. - 31.12.2012.	01.01. - 31.12.2011.
PRIHODI	36.452.183	36.953.442
Poslovni prihodi	33.554.893	33.817.042
Finansijski prihodi	107.993	95.697
Ostali prihodi	2.789.297	3.018.621
Prihodi iz osnova promjene računovodstvenih politika i ispravki neznačajnih grešaka iz ranijeg perioda	-	22.082

U poslovne prihode spadaju prihodi ostvareni od prodaje usluga vodosnabdijevanja i usluga odvodnje otpadnih voda, te pružanja raznih usluga iz domena osnovne djelatnosti Društva.

Poslovni prihodi ostvareni u visini od 33.554.893 KM najznačajniji su i u ukupnim prihodima učestvuju sa 92,05 % i u odnosu na prošlu godinu neznatno su manji. Poslovne prihode čine prihodi od prodaje robe, prihodi od prodaje učinaka, prihodi od aktiviranja ili potrošnje robe i učinaka i ostali poslovni prihodi.

- **Prihodi od prodaje robe** iskazani u iznosu od 30.215.814 KM u nivou su prihoda ostvarenih po istom osnovu u prethodnoj godini. Iste čine prihodi od prodaje vode i prihod od otpadnih voda.

Prihodi od prodaje vode u iznosu od 21.081.179 KM odnose se na prihode od prodaje vode pravnim licima u iznosu od 6.509.076 KM, prihod od prodaje vode domaćinstvima i kućnim savjetima u iznosu od 14.571.597 KM i prihod od prodaje vode sa nultom stopom PDV-a u iznosu od 506 KM.

Prihodi od otpadnih voda u iznosu od 9.134.635 KM odnose se na prihode od prodaje otpadnih voda pravnim licima u iznosu od 2.785.016 KM, prihod od prodaje otpadnih voda domaćinstvima i kućnim savjetima u iznosu od 6.244.740 KM i prihod od prodaje vode sa nultom stopom PDV-a u iznosu od 104.879 KM.

- **Prihodi od prodaje učinaka** iskazani u iznosu od 1.301.079 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 13,24% i u najvećem dijelu odnose se na prihode od prodaje usluga pogona vodovod, prihode od prodaje usluga pogona kanalizacija i prihode od Kantona za čišćenje slivnika.

Prihodi od prodaje usluga pogona vodovod iskazani su u iznosu od 508.737 KM i u odnosu na prethodnu godinu manji su za 22,92%. Ovi prihodi odnose se na usluge opravke kvarova na vodnoj mreži, ugradnja vodovnog priključka, rekonstrukcija vodovodnog priključka, polaganje PHD cijevi. Pored navedenih prihoda, ovdje su također knjiženi prihodi od zajedničkog korištenja usluge očitavanja GPRS-om sa BH Telecom-om na osnovu potpisanog Sporazuma.

Prihodi od usluga pogona kanalizacija iskazani su u iznosu od 554.011 KM i u odnosu na prethodnu godinu manji su za 2,92%. Ovi prihodi odnose se na usluge crpanja septičkih jama i ostale usluge vezane za kanalizaciju.

Prihodi od Kantona za čišćenje slivnika iskazani u iznosu od 202.778 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 5,63 %, a odnose se na dotacije Kantona Sarajevo za čišćenje slivnika.

- **Prihodi od aktiviranja ili potrošnje robe i učinaka** iskazani u iznosu od 301.226 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 37,90 %, a odnose se na vlastite radove izvršene na izradi kanalizacione mreže, o čemu je šire pojašnjeno u tački 4.5. Izvještaja.

- **Ostali poslovni prihodi** iskazani u iznosu od 1.736.774 KM u odnosu na prethodnu godinu veći su za 8,67 %, a odnose se na prihode od premija, subvencija, poticaja, prihode od zakupa, prihode od donacija i ostale prihode.

Prihodi od premija, subvencija, poticaja iskazani u iznosu od 128.413 KM u najvećem dijelu, u iznosu od 121.162 KM, odnose se na dotacije dobivene od Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša za potrebe rada Prečistača Trnovo.

Prihodi od zakupa iskazani u iznosu od 49.196 KM odnose se na prihod od izdavanja zemljišta u zakup.

Prihodi od donacija iskazani u iznosu od 1.486.040 KM u najvećem dijelu, u iznosu od 1.314.809 KM, odnose se na obračun amortizacije na doniranim sredstvima.

Ostali prihodi iskazani u iznosu od 73.125 KM odnose se na prihode od JU Zavoda za zapošljavanje Kantona Sarajevo za pripravnike i javne radove.

Finansijski prihodi iskazani u iznosu od 107.993 KM veći su za 12,85 % u odnosu na ovu vrstu prihoda u prethodnoj godini i odnose se na redovne kamate na novčana sredstva, zatezne kamate, prihode od troškova spora i sl.

Ostali prihodi i dobiti iskazani u iznosu od 2.789.297 KM manji su za 7,60 % u odnosu na prihode ostvarene u prethodnoj godini, a u najvećoj mjeri, u iznosu od 2.767.467 KM odnose se na naplaćena prethodno otpisana potraživanja.

4.12 Rashodi

Na datum bilansa, u finansijskim izvještajima iskazani su slijedeći rashodi:

	01.01.-31.12.2012.	01.01.-31.12.2011.
RASHODI	66.928.565	67.205.847
Poslovni rashodi	63.759.374	64.348.358
Financijski rashodi	191.118	244.485
Ostali rashodi i gubici	2.978.073	2.562.102
Rashodi iz osnova promjene računovodstvenih politika	-	50.902

Ukupni rashodi u 2012. godini iznosili su 66.928.565 KM i u odnosu na prethodnu godinu manji su za 0,41 %. U njihovoj strukturi najznačajniji su poslovni rashodi.

Poslovni rashodi koje čine troškovi poslovanja ostvareni u iznosu od 63.759.374 KM, u odnosu na prethodnu godinu, manji su za 0,92 %.

Struktura poslovnih rashoda je slijedeća:

	01.01.-31.12.2012.	01.01.-31.12.2011.
Poslovni rashodi	63.759.374	64.348.358
Materijalni troškovi	10.945.525	10.296.158
Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja	25.099.699	25.917.670
Troškovi proizvodnih usluga	1.124.274	1.340.953
Amortizacija	24.193.605	24.189.839
Troškovi rezervisanja	272.588	111.489
Nematerijalni troškovi	2.123.683	2.492.249

Materijalni troškovi u iznosu od u iznosu od 10.945.525 KM u odnosu na prethodnu godinu veći su za 6,31 %. U okviru ove pozicije iskazuju se utrošena energija i gorivo, sirovine i materijal, utrošeni rezervni dijelovi, otpis sitnog inventara i autoguma.

Utrošena energija i gorivo u iznosu od 9.123.400 KM čine 83,35 % ukupnih materijalnih troškova. U okviru ove grupe najveći dio u iznosu od 8.476.073 KM odnosi se na utrošenu električnu energiju, od čega se iznos od 8.320.035 KM odnosi na proizvodnu, odnosno, na električnu energiju neophodnu za uredno snabdijevanje vodom. Ostali značajniji troškovi odnose se na troškove goriva i maziva u iznosu od 555.882 KM, a preostali čine troškovi plina i centralnog grijanja.

Utrošene sirovine i materijal iznosili su 1.657.136 KM. Ove troškove u najvećem dijelu čine utrošeni vodovodni materijal u iznosu od 549.446 KM, utrošeni materijal za hemijska sredstva u iznosu od 235.071 KM i utrošeni kancelarijski materijal u iznosu od 211.349 KM. Ostali troškovi na ovoj poziciji odnose se na obrasce računa za vodu, materijal za čišćenje i higijenu, materijal za održavanje vozila i postrojenja i slično.

Utrošeni rezervni dijelovi iznosili su 100.494 KM.

Otpis sitnog inventara i autoguma u iznosu od 64.495 KM, čini otpis sitnog inventara u upotrebi u iznosu od 33.131 KM i otpis autoguma u iznosu od 31.364 KM.

Troškovi plaća i ostalih ličnih primanja iskazani u iznosu od 25.099.699 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 3,16 % i isti u ukupnim rashodima učestvuju sa 37,50 %.

U okviru istih, najveći su troškovi plaća i naknada plaća zaposlenima i troškovi ostalih primanja, naknada i materijalnih prava zaposlenih.

Troškovi plaća i naknada plaća zaposlenima u iznosu od 20.617.710 KM čine neto plaće, sve vrste doprinosa, porez na dohodak, naknade plaća za vrijeme godišnjeg odmora i ostale naknade koje se plaćaju, u skladu sa usvojenim aktima.

Obračun i isplata plaća i naknada plaća vrši se na osnovu pojedinačnih ugovora o radu, u skladu sa Zakonom o radu, Kolektivnim ugovorom o pravima i obavezama poslodavca i zaposlenika u oblasti komunalne privrede Kantona Sarajevo i Pravilnikom o radu, a shodno svim ostalim važećim propisima kojima je uređena ova problematika.

Osnovna plaća predstavlja najniži iznos plaće određene grupe složenosti poslova koje zaposlenik obavlja za puno radno vrijeme sa normalnim učinkom, pod normalnim uslovima rada. Najniža osnovna plaća zaposlenika za poslove najnižeg stepena – koeficijenta složenosti ne može biti manja od 55 % prosječne plaće ostvarene u Federaciji BiH. Svi poslovi koji se obavljaju u Društvu razvrstani su u 8 grupa, sa koeficijentima u rasponu od 1,00 do 5,00.

Osnovna plaća zaposlenika proizvod je njegovog koeficijenta složenosti poslova, koji su ugovorima o radu utvrđeni za svako pojedinačno radno mjesto i vrijednosti koeficijenta za obračun plaće, koje posebnim mjesečnim odlukama, u ovisnosti od broja sati u mjesecu, donosi direktor.

Naprijed navedeno ne odnosi se na direktora i izvršne direktore, čije se plaće uređuju posebnim ugovorima. Naime, prava, ovlaštenja i odgovornost direktora i izvršnih direktora, članova Uprave, pored propisanih Zakonom o privrednim društvima i Zakonom o javnim preduzećima u Federaciji BiH, Statutom i drugim internim aktima Društva, uređena su pojedinačnim ugovorima, kojima je utvrđena i visina plaće.

Prosječno isplaćena neto plaća u Društvu u 2012. godini iznosila je 1.097 KM. Najviša neto plaća isplaćena je u iznosu od 2.988 KM, a najniža u iznosu od 523 KM.

Troškovi ostalih primanja, naknada i materijalnih prava zaposlenih isplaćeni su u iznosu od 4.359.878 KM, u odnosu na prethodnu godinu manji su za 4,42 %.

U okviru ovih troškova najznačajniji su troškovi toplog obroka zaposlenih, troškovi prevoza na posao i sa posla i troškovi regresa za godišnji odmor.

- Troškovi toplog obroka iznosili su 3.226.586 KM. Visina toplog obroka utvrđena je posebnim mjesečnim odlukama direktora o vrijednosti koeficijenta za obračun plaće i visini toplog obroka. Istim odlukama visina toplog obroka po danu u 2012. godini utvrđena je u iznosu od 14,70 KM. U odlukama je navedeno da je ovakva isplata u skladu sa materijalnim mogućnostima preduzeća i članom 105. Kolektivnog ugovora o pravima i obavezama poslodavca i zaposlenika u oblasti komunalne privrede Kantona Sarajevo.

- Troškovi prevoza na posao i sa posla iznosili su 671.459 KM. Zaposlenicima se ne vrši isplata naknada po ovom osnovu, već im se plaća mjesečna karta, obzirom da zaposlenici u najvećem dijelu koriste gradski prevoz.

- Troškovi regresa za godišnji odmor iznosili su 297.900 KM. Regres za godišnji odmor isplaćen je na osnovu posebno donesene odluke od strane direktora, od 16.08.2012. godine, prema kojoj je odobrena isplata regresa za 2012. godinu u iznosu od 300 KM po zaposleniku. U obrazloženju odluke navodi se da su Planom poslovanja za 2012. godinu predviđena sredstva za isplatu regresa za godišnji odmor, te je u skladu sa raspoloživim sredstvima odlučeno u dispozitivu, neovisno o činjenici što Društvo u kontinuitetu posluje s gubitkom i što nije u skladu sa odredbama Općeg kolektivnog ugovora za teritoriju Federacije BiH.

Na istoj poziciji iskazani su i slijedeći značajniji troškovi: naknade u slučaju teže bolesti u iznosu od 66.030 KM, naknade troškova u slučaju smrti u iznosu od 58.116 KM, troškovi po osnovu ugovora o djelu i povremenih i privremenih poslova u iznosu od 43.157 KM, troškovi naknada članovima Skupštine u iznosu od 21.062 KM, Nadzornog odbora u iznosu od 23.748 KM.

I ostali troškovi zaposlenih obračunati su i isplaćeni u skladu Pravilnikom o radu, kolektivnim ugovorom i važećom zakonskom regulativom.

Troškovi proizvodnih usluga iskazani u iznosu od 1.124.274 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 16,16 %.

U okviru ove pozicije najznačajniji su troškovi potrošnje vode sa tuđih izvorišta i troškovi održavanja opreme.

Troškovi potrošnje vode sa tuđih izvorišta u iznosu od 847.025 KM odnose se na potrošnju vode sa izvorišta Jahorina i Peračkog vrela, na osnovu ranije zaključenih ugovora sa isporučiocima. Isporuku pitke vode sa jahorinskog vodovodnog sistema u iznosu od 488.615 KM, putem mjesečnih računa, fakturiralo je JP „Vodovod i kanalizacija“ a.d. Pale, a isporuku vode sa drugog izvorišta u iznosu od 358.410 KM fakturirala je firma „BAGS-Energotehnika“ d.d. Vogošća.

Troškovi održavanja opreme u iznosu od 149.524 KM odnose se na tekuće održavanje opreme. U okviru ove pozicije iskazane su i usluge održavanja hardvera i softvera za vodomjere u vrijednosti od 34.950 KM, izvršene od strane firme „i.b.e. Junuzović“ d.o.o. Kakanj.

Troškovi amortizacije iskazani u iznosu od 24.193.605 KM na nivou su prošlogodišnjih.

Pored troškova plaća, troškovi amortizacije predstavljaju najznačajnije troškove poslovanja sa učešćem od 36,14 % u ukupnim rashodima obračunskog perioda.

Amortizacija se obračunava linearnom metodom primjenjujući stope amortizacije propisane odlukom iz 2007. godine. Od ukupno evidentiranih troškova amortizacije u 2012. godini u iznosu od 24.193.605 KM na amortizaciju nematerijalnih sredstava odnosi se 83.860 KM ili 0,35%, a na amortizaciju materijalnih sredstava 24.109.746 KM ili 99,65%. Amortizacija nematerijalnih sredstava odnosi se na obračunatu amortizaciju osnivačkih izdataka i na amortizaciju software-a.

U okviru ove pozicije najveći su troškovi amortizacije kanalizacione mreže u iznosu od 9.815.423 KM, troškovi amortizacije vodovodne mreže u iznosu od 8.713.935 KM i troškovi amortizacije objekata vodovoda (rezervoari, pumpne stanice i bunari) u iznosu od 4.031.011 KM.

Troškovi rezerviranja u iznosu od 272.588 KM u odnosu na prethodnu godinu veći su za 144,50 %. Ove troškove čine troškovi rezervisanja za sudske sporove u iznosu od 166.067 KM i troškovi rezervisanja za otpremnine kod odlaska u penziju u iznosu od 106.521 KM.

Nematerijalni troškovi iskazani u iznosu od 2.123.683 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 14,79 %. Ove troškove u najvećem dijelu čine troškovi opće vodne naknade za zahvaćenu vodu, troškovi opravki ulica (asfaltiranje prokopa), troškovi isporuke računa poštom, troškovi osiguranja i troškovi telefonskih usluga.

Troškovi opće vodne naknade za zahvaćenu vodu, najznačajniji su troškovi u okviru ove pozicije. Isti predstavljaju zakonsku obavezu i iznosili su 648.862 KM, što je u odnosu na prethodnu godinu povećanje za 1,6 %.

Troškovi opravki ulica, u iznosu od 459.335 KM u odnosu na prethodnu godinu veći su za 5 %. Isti se odnose na asfaltiranje prokopa i dovođenje oštećenih saobraćajnica usljed intervencija u prvobitno stanje. Ove radove u najvećem dijelu izvodili su KJKP „Rad“ d.o.o. Sarajevo i „AME“ d.o.o. Vogošća, po ugovorima, o kojima je konstatovano u tački 4.15 izvještaja. Dio radova izvodila je i firma „Asfalt –Rad“ Sarajevo.

Troškovi isporuke računa poštom iznosili su 233.083 KM i isti su u odnosu na prethodnu godinu manji su 52,40 %.

Troškovi osiguranja u iznosu od 166.548 KM u odnosu na prethodnu godinu veći su 7,46 %. U okviru ove pozicije najveći su troškovi osiguranja od opće odgovornosti u iznosu od 73.345 KM, nastali po osnovu ispostavljenih faktura „Sarajevo-Osiguranje“ d.d. Sarajevo

Troškovi telefonskih usluga u iznosu od 161.333 KM na nivou su troškova ostvarenih u prethodnoj godini. Ove troškove u najvećem dijelu, u iznosu od 138.208 KM čine troškovi usluga fiksne telefonije, dok se preostali dio odnosi na usluge mobilne mreže i usluge interneta.

Ostale troškove na ovoj poziciji u iznosu od 454.522 KM čine posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i vodne naknade, troškovi tehničkog pregleda i registracije, troškovi oglasa javnih nabavki, troškovi reprezentacije, razne vrste članarina i taksi i drugi.

Financijski rashodi u iznosu od 191.118 KM u odnosu na prethodnu godinu manji su za 21,83 %. Isti se odnose na rashode od zateznih kamata po osnovu dužničko povjerilačkih odnosa.

Ostali rashodi i gubici iskazani u iznosu od 2.978.073 KM u odnosu na prethodnu godinu, u kojoj su iskazani u iznosu od 2.562.102 KM, veći su za 16,24 %. Na ovoj poziciji najznačajniji su rashodi po osnovu ispravke vrijednosti utuženih potraživanja u iznosu od 2.842.204 KM, otpisana potraživanja iz ranijih godina u iznosu od 69.985 KM i naknade štete trećim licima u iznosu od 38.976 KM.

Preostale rashode čine troškovi sudskih sporova, naknadno utvrđeni rashodi iz prethodnih godina, novčane kazne i gubici od predaje i rashodovanja stalnih sredstava.

4.13 Finansijski rezultat

U 2012. godini Društvo je iskazalo gubitak u poslovanju u iznosu od 30.476.382 KM. Iskazani gubitak je u visini gubitka ostvarenog iz poslovnih aktivnosti.

Sadašnje poslovanje Društva karakterišu dosta teški i složeni uslovi privređivanja. I u 2012. godini nastavljen je višegodišnji negativni trend. Gubici u poslovanju koji se iz godine u godinu iskazuju u kontinuitetu, posljedica su nedovoljnog ulaganja u infrastrukturu i poslovanja sa neekonomskom cijenom vode i odvodnje, koja je ispod stvarne cijene koštanja, o čemu je detaljnije obrazloženo u tački 4.2 izvještaja. Evidentno je da se sadašnjom cijenom vode i odvodnje ne mogu pokriti plaće i najosnovniji materijalni troškovi neophodni za minimalno održivo funkcionisanje, bez amortizacije i bilo kakvih ulaganja, što se ilustruje u sljedećoj tabeli, u kojoj se navode osnovni i najznačajniji elementi uspješnosti u prethodne četiri godine:

Elementi – Kategorije	2009.	2010.	2011.	2012.
I) PRIHODI	40.553.829	40.045.718	36.953.442	36.452.183
- Prihodi od prodaje vode i odvodnje	31.248.229	30.545.129	30.234.154	30.215.814
- Ostali poslovni prihodi	5.840.377	5.497.922	3.582.888	3.339.079
- Finansijski prihodi	116.035	79.402	95.697	107.994
- Ostali prihodi	3.349.188	3.923.265	3.040.703	2.789.296
II) RASHODI	71.448.634	70.459.667	67.205.847	66.928.565
- Materijalni troškovi	10.316.183	11.228.516	10.296.158	10.945.525
- Troškovi plaća i ost.prim.zaposlenih	26.480.568	26.999.621	25.917.670	25.099.699
- Troškovi proizvodnih usluga	1.922.359	1.344.628	1.340.953	1.124.274
- Amortizacija i troškovi rezervisanja	24.601.420	24.923.933	24.301.328	24.466.193
- Nematerijalni troškovi	2.834.191	2.645.901	2.492.249	2.123.683
- Finansijski rashodi	36.689	53.064	244.485	191.118
- Ostali rashodi i gubici	5.257.224	3.264.004	2.613.004	2.978.073
III) GUBITAK (II – I)	30.894.805	30.413.949	30.252.405	30.476.382

Iz naprijed navedene tabele može se zaključiti da sadašnja cijena vode i odvodnje nije ekonomska i ista direktno utiče na poslovni rezultat, ali i na cjelokupno poslovanje i da se negativno odražava i na pogonsku spremnost, likvidnost i solventnost Društva.

Osnovni uzrok ovakvog stanja je činjenica što su aktuelne cijene usluga koje Društvo pruža znatno manje od stvarne cijene koštanja. S druge strane, dotacije iz Budžeta Kantona ni približno nisu ublažile ovu razliku u cijeni. Sve ovo rezultira konstantnim padom stepena sigurnosti rada sistema vodosnabdijevanja sa pogoršanjem stanja vodovodne mreže i rastom gubitaka vode, ali i sa povećanim problemima i u odvodnji.

Naprijed navedeno imalo je za posljedicu velike gubitke vode u mreži kao i znatno smanjenu pouzdanost rada cjelokupnog sistema, otežano izmirivanje obaveza prema dobavljačima, a time i kvaliteta usluga. Zbog nedostatka sredstava Društvo u potpunosti ne poštuje važeći granski kolektivni ugovor, koji i kao takav nije primjeren sadašnjem stanju i izuzetno složenoj ekonomskoj situaciji u Kantonu i zemlji.

4.14 Sudski sporovi

Prema podacima nadležne službe i Izvještaju o sudskim sporovima, zaključno sa 31.12.2012. godine, Društvo je pokrenulo tužbe i vodi postupke protiv pravnih i fizičkih lica, uključujući i građane, u

ukupnoj procijenjenoj vrijednosti predmeta sporova (bez kamata) od 48.708.507 KM. Sporovi su uglavnom pokrenuti radi naplate potraživanja po osnovu izvršenih usluga snabdijevanjem pitkom vodom i odvođenje i prečišćavanje otpadnih voda, naknada šteta i povrata uplaćenih avansa.

Istovremeno, na datum bilansa protiv Društva je pokrenuto i vode se 33 sudska spora. Ukupna vrijednost tužbenih zahtjeva iznosi 6.229.673 KM. Osnov tužbi su naknada za korištenje zemljišta i prava iz radnih odnosa.

4.15 Nabavke

Prema prezentiranim podacima, u periodu od 01.01. do 31.12.2012. godine, Društvo je zaključilo 238 ugovora u vrijednosti od 10.266.435 KM. Od ukupnog broja zaključenih ugovora, 72 ugovora u vrijednosti od 8.999.756 KM ili 87,66 % u odnosu na ukupnu vrijednost ugovora zaključena su putem otvorenog postupka, 30 ugovora u vrijednosti od 591.438 KM ili 5,76 % putem konkurentskog zahtjeva, 5 ugovora u vrijednosti od 473.465 KM ili 4,61 % putem pregovaračkog postupka i 131 ugovor u vrijednosti od 201.776 KM ili 1,97 % direktnim sporazumom.

U istom periodu ukupno je podnešeno 6 prigovora, od čega su 3 osnovana, a 3 neosnovana. Istovremeno, u istom periodu uloženo je i 12 žalbi, od čega je 6 osnovanih i 5 neosnovanih, dok za jednu žalbu postupak sa 30.11.2012. godine nije bio okončan.

Prema izjavama odgovornih lica, nije bilo pokrenutih upravnih sporova protiv rješenja Ureda za razmatranje žalbi BiH.

Revidirali smo pravilnost izabranih postupaka i provedene procedure dodjele 19 ugovora, u vrijednosti od 4.438.781 KM, što predstavlja 43,24 % ukupne vrijednosti dodijeljenih ugovora. Od ukupno revidiranih postupaka, revidirali smo 13 ugovora dodijeljenih putem otvorenih postupaka u vrijednosti od 3.803.993 KM, jedan ugovor dodijeljen putem pregovaračkog postupka u vrijednosti od 392.000 KM i 5 ugovora dodijeljenih putem konkurentskih zahtjeva u vrijednosti od 242.788 KM, uz napomenu da su sve vrijednosti ugovora date bez PDV-a.

Tom prilikom, kod svih vrsta postupaka, u pojedinim slučajevima utvrdili smo nedosljednosti, propuste i nepravilnosti, i to:

a) U slučajevima dodjele ugovora putem otvorenih postupaka:

Zajedničko za sve revidirane postupke je da je otvaranje ponuda, osim u jednom slučaju, vršeno od četiri do pet sati po isteku roka za podnošenje istih, kao i da je od momenta otvaranja do njihovog vrednovanja proteklo i po nekoliko sedmica, što se vidi iz slijedećih postupaka:

- **Predmet nabavke: Spojnice od nehrđajućeg čelika i dactilne flex (multijoint) spojnice za reparaturu cijevi; Ugovor – Okvirni sporazum broj: 619/12 (OP-37-12); Izabrani ponuđač: »BIHEXO« d.o.o. Sarajevo; Iznos ugovora: 304.791 KM**

U predmetnom postupku rok za predaju ponuda bio je 17.07.2012. do 9,00 sati, a otvaranje ponuda istoga dana u 13,45 sati. Otvaranje ponuda izvršeno je u naznačeno vrijeme, ali je vrednovanje ponuda bilo 02.08.2012. godine, o čemu je sačinjen izvještaj, u vidu preporuke.

- **Predmet nabavke: Vodovodne armature za objekte (Lot 5); Ugovor – Okvirni sporazum broj: 619/12 (O-57/10); Izabrani ponuđač: »BIHEXO« d.o.o. Sarajevo; Iznos ugovora: 300.779 KM**

Rok za predaju ponuda bio je 07.08.2012. do 9,00 sati, a otvaranje ponuda istoga dana u 14,00 sati.

Otvaranje ponuda izvršeno je u zakazano vrijeme, a vrednovanje 12.08.2012. godine, o čemu je sačinjen izvještaj. U Izvještaju komisije koji u biti ima karakter i formu preporuke, navodi se da, »iako je broj pristiglih, prihvatljivih ponuda manji od tri, ispunjen je uslov konkurentnosti«. Postupak je nastavljen i ugovor dodijeljen najpovoljnijem ponuđaču.

- **Predmet nabavke: Kanalizacione dactilne cijevi, fazonski komadi sa spojnim i zaptivnim materijalom; Ugovor – Okvirni sporazum broj: 416/12 (30/12); Izabrani ponuđač: »Hidro Termo Centar« d.o.o. Sarajevo; Iznos ugovora: 275.474 KM**

Objavljeni rok za predaju ponuda bio je 15.05.2012. do 9,00 sati, a otvaranje ponuda istoga dana u 14,45 sati. Otvaranje ponuda izvršeno je na vrijeme, a vrednovanje 20 dana nakon otvaranja ponuda, o čemu je sačinjen izvještaj, od 04.06.2012. godine.

Kao i u prethodnom postupku, postupak je nastavljen i okončan iako je broj pristiglih, prihvatljivih ponuda bio manji od tri.

- **Predmet nabavke: Auto gume, lanci za snijeg i ostala oprema; Ugovor – Okvirni sporazum broj: 534/12 (13/12-P); Izabrani ponuđač: »EURO DAM-JAS« d.o.o. Lukavac; Iznos ugovora: 271.101 KM**

I u ovom postupku rok za predaju ponuda bio je 19.06.2012. do 9,00 sati, a otvaranje istoga dana u 13,15 sati. Otvaranje ponuda izvršeno je u zakazano vrijeme, a njihovo vrednovanje 18 dana kasnije, o čemu je sačinjen izvještaj, u vidu preporuke, od 06.07.2012. godine.

- **Predmet nabavke: Toneri i ketridži za HP printere; Ugovor – Okvirni sporazum broj: 488/12 (14/12-Lot 1); Izabrani ponuđač: »Svjetlost Sars« d.o.o. Sarajevo; Iznos ugovora: 146.076 KM**

Rok za predaju ponuda bio je 20.03.2012. do 9,00 sati, a otvaranje ponuda u 14,15 sati. Ponude je dostavilo pet ponuđača. Pregledom prispjelih ponuda Komisija je konstatovala da samo ponude dva ponuđača ispunjavaju formalno-pravne uslove.

Za razliku od prethodnih postupaka u kojima je postupak vođen neovisno o broju kvalifikovanih ponuda, u ovom slučaju komisija je predložila da se postupak poništi, obzirom da je » broj pristiglih validnih ponuda manji od tri«. Na prijedlog Komisije, donesena je odluka da se postupak poništi. Naprijed navedeno ukazuje na nedosljednost.

Na osnovu Odluke o poništenju postupka, jedan od ponuđača uložio je prigovor. Ponovnim pregledom dostavljene dokumentacije, komisija je konstatovala da tri ponuđača (uključujući i podnosioca prigovora) ispunjavaju formalno pravne uslove za učešće u postupku. Nakon što je od strane stručnih lica komisije konstatovano da sva tri ponuđača zadovoljavaju tražene tehničke uslove, izvršeno je vrednovanje ponuda prema utvrđenom kriteriju i kao najpovoljniji ponuđač predložena firma „Svjetlost Sars“ d.o.o. Sarajevo. Vrednovanje ponuda izvršeno je 02.07.2012. godine, o čemu je sačinjen izvještaj, u vidu preporuke.

- **Predmet nabavke: Izvođenje radova na rekonstrukciji fekalnog kolektora Bjelašnica – Igman – Hadžići; Potez I Kabalovo – Mrazište, Potez II F59-F115; Ugovor – Okvirni sporazum broj: 518/12 (12/12); Izabrani ponuđač: »Mibrak« d.o.o. Sarajevo; Iznos ugovora: 974.720 KM**

Rok za predaju ponuda bio je 30.05.2012. do 9,00 sati, a otvaranje istoga dana u 13,00 sati.

- **Predmet nabavke: HTZ oprema – uniforme i odjela; Ugovor – Okvirni sporazum broj: 49/12 (92/11-P Lot 1); Izabrani ponuđač: »Mexikal - Impex« d.o.o. Sarajevo; Iznos ugovora: 75.352 KM**

Rok za predaju ponuda bio je 03.05.2012. do 9,00 sati, a otvaranje 03.05.2012. u 14,45 sati.

Otvaranje ponuda izvršeno je u naznačeno vrijeme, a njihovo vrednovanje mjesec dana kasnije, 04.06.2012. godine, o čemu je sačinjen izvještaj u vidu preporuke.

- **Predmet nabavke: Materijal za montažu vodomjera; Ugovor – Okvirni sporazum broj: 38/12 (10-12); Izabrani ponuđač: »Zenner vodomjeri« d.o.o. Sarajevo; Iznos ugovora: 171.109 KM**

Rok za predaju ponuda bio je 28.02.2012. do 9,00 sati, a otvaranje istoga dana u 14,30 sati.

Otvaranje ponuda izvršeno je u naznačeno vrijeme, a vrednovanje više od mjesec i po dana kasnije, 17.04.2012. godine, o čemu je sačinjen izvještaj u vidu preporuke.

- **Predmet nabavke: Žica za viklovanje i ostali elektro materijal; Ugovor – Okvirni sporazum broj: 175/12 (05-12); Izabrani ponuđač: »CMC Ekocon« d.o.o. Sarajevo; Iznos ugovora: 467.468 KM**

Rok za predaju ponuda bio je 21.02.2012. do 9,00 sati, a otvaranje ponuda 21.02.2012. u 14,00 sati.

Otvaranje ponuda izvršeno je u naznačeno vrijeme, a vrednovanje 07.03.2012. godine.

- **Predmet nabavke: Rezervni dijelovi za putnička vozila Citroen, Renault i Ford; Ugovor – Okvirni sporazum broj: 74/12 (76/11-P); Izabrani ponuđač: »Aswin« d.o.o. Sarajevo; Iznos ugovora: 178.528 KM**

Rok za predaju ponuda bio je 27.12.2011. do 14,00 sati, a otvaranje ponuda istoga dana u 14,00 sati. Samo u ovom slučaju otvaranje ponuda bilo je neposredno.

Objavljeni kriterij bio je: Najniža cijena tehnički zadovoljavajuće ponude. Ponudu je dostavio samo jedan ponuđač: 1. Aswin d.o.o. Sarajevo - 178.528 KM. Prema prezentiranoj dokumentaciji radi se o ponovljenom postupku, radi čega je komisija konstatovala da jedini ponuđač ispunjava formalno pravne uslove, da zadovoljava i tehničke uslove i da može biti predmet daljeg vrednovanja prema utvrđenim kriterijima. Iako je broj pristiglih, prihvatljivih ponuda bio manji od tri, komisije je nakon analize svih ponuđenih jediničnih cijena iz ponude utvrdila da se iste kreću u granicama cijena koje trenutno vladaju na tržištu, a imajući u vidu da se radi o ponovljenom postupku, zaključila da je ispunjen uslov konkurentnosti, te odlučila da preporuči izbor ovog ponuđača.

Smatramo da u ovom slučaju postupak nije adekvatno osmišljen. Obzirom da se radilo o nabavci dijelova za različite marke vozila, nije bilo ni za očekivati da će se javiti više ponuđača. Stoga i smatramo da je bilo efikasnije ovaj predmet trebalo podijeliti na lot-ove.

- **Predmet nabavke – ugovora: Nabavka poliesterske cijevi, spojni materijal i organci za priključke; Okvirni sporazum 3783/12 od 09.08.2012. godine; Izabrani ponuđač: BIHEXO d.o.o. Sarajevo; Iznos ugovora: 450.470 KM**

I u ovom postupku otvaranje ponuda bilo je 4 sata i 30 minuta nakon isteka roka za njihovu dostavu. Otvaranje ponude bilo je 19.06.2012. godine, a vrednovanje 16.07.2012. godine.

- **Predmet nabavke – ugovora: Pružanje usluga: Lot 1: dovođenje saobraćajnica u prvobitno stanje; Okvirni sporazum: 441/12, od 09.07.2012. godine; Izabrani ponuđač: OD Asfalt Rad Sarajevo; Iznos ugovora: 91.375 KM**

I u ovom postupku rok otvaranja ponuda bio je 4 sata i 15 minuta nakon isteka roka za dostavu ponuda. Otvaranje ponuda izvršeno je 15.05.2012. godine, a vrednovanje mjesec dana nakon otvaranja, 15.06.2012. godine.

- **Predmet nabavke – ugovora: Pružanje usluga: Lot 4: dovođenje saobraćajnica u prvobitno stanje; Okvirni sporazum: 436/12, od 06.07.2012. godine; Izabrani ponuđač: Sudel d.o.o.; Iznos ugovora: 96.750 KM**

Rok otvaranja ponuda bio je 5 sati nakon isteka roka za njihovu dostavu. Otvaranje ponuda izvršeno je 15.05.2012. godine, a vrednovanje mjesec dana kasnije, 15.06.2012. godine.

U vezi naprijed navedenih postupaka dodjele i predmeta ugovora navodimo slijedeće:

Smatramo da otvaranje ponuda više sati nakon isteka roka za njihov prijem nije »neposredno«, kako je definisano tačkom (1) člana 33. Zakona o javnim nabavkama BiH, niti je u potpunosti transparentno, obzirom da kod ponuđača koji nisu izabrani može da izazove određenu sumnju, jer je vrednovanje ponuda u većem broju revidiranih postupaka vršeno mjesec dana nakon otvaranja ponuda.

b) U slučajevima dodjele ugovora putem pregovaračkog postupka:

- **Predmet nabavke – ugovora: Dovođenje saobraćajnica od kantonalnog značaja u prvobitno stanje za gradske općine: Centar, Stari Grad, Novo Sarajevo, Novi Grad i Ilidža; Ugovor broj: 826/12, od 20.11.2012. godine; Izabrani ponuđač: KJKP »Rad« d.o.o. Sarajevo; Iznos ugovora: 392.000 KM**

Kandidat je izabran na osnovu činjenice da je isti angažovan od strane Direkcije za puteva Kantona Sarajevo, shodno Odluci o uslovima i načinu prokopavanja javnih površina na području Kantona Sarajevo, iz 2004. godine, sa izmjenama i dopunama iste iz 2005. i 2008. godine.

U prilogu spisa predmetnog postupka priložen je i akt Direkcije cesta Kantona Sarajevo, od 09.02.2009. godine, u kojem se pored ostalog navodi da ja odabrani kandidat KJKP „Rad“ d.o.o. Sarajevo angažovano nakon provedenog pregovaračkog postupka bez objavljivanja obavještenja, u kojem su istoj firmi dodijeljeni poslovi zimskog i ljetnog održavanja puteva na period od 5 godina.

Zahtjev za dostavu ponude dostavljan je KJKP Rad d.o.o. Sarajevo dana 31.08.2012. godine. U dostavljenoj tenderskoj dokumentaciji se navodi da je rok za dostavu ponude 18.09.2012. godine do 9,00 sati, a da je otvaranje ponude isti dan u 14,00 sati. U istom se navodi da će Ugovorni organ nakon provedenih pregovora pozvati ponuđača da dostavi konačnu ponudu uključujući i konačnu cijenu na bazi uslov a koji će biti dogovoreni tokom pregovora.

Pregovori nisu ni vođeni. Od kandidata se samo tražilo da dostavi ponudu.

U Zapisniku sa otvaranja ponuda, broj: PP-60-12, od 18.09.2012. godine, samo je navedena ponudena cijena u iznosu od 392.000 KM bez PDV-a ili 458.640 KM.

Više od mjesec dana nakon otvaranja, Komisija je aktom od 23.10.2012. godine preporučila ugovornom organu da prihvati ponudu ponuđača KJKP „Rad“ d.o.o. Sarajevo. U istom aktu se navode osnovni elementi ponude i konstatuje da je ponuđač dostavio svu traženu dokumentaciju i da je njegova ponuda prihvatljiva i sa stanovišta kvaliteta i tehničkih uslova zahtijevanih u tenderskoj dokumentaciji. Nakon analize ponude Komisija je utvrdila da se cijene u ponudi kreću u granicama cijena koje trenutno vladaju na tržištu, te je zaključila da je ispunjen uslov konkurentnosti, radi čega je i preporučila predmetnu ponudu.

U vezi sa naprijed opisanim postupkom dodjele ugovora, **nismo se uvjerali da su se u konkretnom slučaju ispunili uslovi iz člana 11. stav 4., tačka a) alineja 3), Zakona o javnim nabavkama BiH, t.j. da se radi o dobavljaču koji zbog suštinskih, tehnički dokazivih ili umjetničkih razloga, ili zbog razloga koji se odnose na zaštitu ekskluzivnih prava, može izvršiti predmetnu nabavku i da ne postoji druga mogućnost izbora.**

S tim u vezi i ne možemo potvrditi da je u potpunosti ispoštovano načelo transparentnosti i aktivne i pravične konkurencije. Na osnovu ovako provedenog postupka, načinom izbora samo jednog kandidata i nevođenjem aktivnih pregovora sa istim, nije obezbjeđena konkurentnost, transparentnost i efikasnost.

Iz prezentirane dokumentacije utvrdili smo da je na isti način izabran još jedan dobavljač čiji postupak dodjele ugovora nismo revidirali, i to:

- **Predmet nabavke – ugovora: Dovođenje saobraćajnica od kantonalnog značaja u prvobitno stanje – općina Vogošća; Tender broj: 79-11; Izabrani ponuđač: »AME« d.o.o. Vogošća; Iznos ugovora: 45.760 KM**

c) U slučajevima dodjele ugovora putem konkurentskog zahtjeva:

- **Predmet nabavke: Vodovodne daktilne cijevi; Izabrani ponuđač: Hidro-Termo Centar d.o.o. Sarajevo; Broj ugovora: 295/12, od 22.05.2012. godine; Iznos ugovora: 45.600 KM**

Zapisnikom od 25.04.2012. godine, konstatovane su ponudene cijene, to: 1. CMC Ekocon d.o.o. Sarajevo - 46.905 KM; 2. HIZ Trade d.o.o. Sarajevo - 47.905 KM i 3. Hidro-Termo Centar Sarajevo - 45.600 KM

- **Predmet nabavke: Vodovodne daktilne cijevi; Izabrani ponuđač: Hidro-Termo Centar d.o.o. Sarajevo; Broj ugovora: 296/12, od 22.05.2012. godine; Iznos ugovora: 49.345 KM**

U Zapisniku od 25.04.2012. godine, konstatovane su ponudene cijene, to: 1. CMC Ekocon d.o.o. Sarajevo - 49.700 KM; 2. HIZ Trade d.o.o. Sarajevo - 49.913 KM i 3. Hidro-Termo Centar Sarajevo - 49.345 KM

Naprijed navedeni postupci nisu provedeni u skladu sa procedurama propisanim Zakonom o javnim nabavkama BiH i njegovim provedbenim aktima, kao i vlastitim aktima Društva, obzirom da se radi o nabavci iste robe. Predmeti ugovora su dijeljeni i na taj način postupci dodjele provedeni putem nižih vrijednosnih razreda.

- **Predmet nabavke: Nabavka roba: Materijal za priključke; Izabrani ponuđač: Bihexo d.o.o. Sarajevo; Broj ugovora: 545/12, od 13.08.2012. godine; Iznos ugovora: 49.988 KM**
Zapisnikom od 06.07.2012. godine, konstatovane su ponuđene cijene, to: 1. Bihexo – 49.988 KM; 2. BHB Promet – 58.000 KM i 3. VmS Group 56.587,50 KM
- **Predmet nabavke: Nabavka roba: Vodovodne armature za mrežu; Izabrani ponuđač: Bihexo d.o.o. Sarajevo; Broj ugovora: 564/12 od 10.08.2012. godine; Iznos ugovora: 49.067 KM**
U Zapisniku od 06.07.2012. godine, saopštene su ponuđene cijene kandidata: 1. Bihexo – 49.067 KM; 2. BHB Promet – 55.716 KM i 3. VmS Group 54.042 KM
- **Predmet nabavke: Nabavka roba: samostalnih licenci CAD GeoSX OEM i Sewer +2013; Izabrani ponuđač: KING IT d.o.o. Sarajevo; Broj ugovora: 603/12, od 21.08.2012. godine; Iznos ugovora: 48.787,68 KM**
U Zapisniku od 11.07.2012. godine, navedene su ponuđene cijene: 1. Megatrend – 55.260 KM; 2. KING IT – 48.697,68 KM i 3. SK Tradeing – 49.697,04 KM.

Ono što je karakteristično za postupke dodjele ugovora putem konkurentskih zahtjeva je što se zahtjevi uglavnom šalju na adrese istih kandidata i što po pravilu, uglavnom isti ponuđač bude izabran. Ostali ponuđači, iako znaju da se radi o konkurentskom postupku, u većini slučajeva dostavljaju ponude iznad procjenjene vrijednosti ovih ugovora i izvan utvrđenog okvira ovog vrijednosnog razreda.

Radi potpune transparentnosti, osiguranja najefikasnijeg načina korištenja sredstava i pravične i aktivne konkurencije, otvaranje ponuda vršiti odmah po isteku roka za njihov prijem.

Ugovore putem pregovaračkih postupaka dodjeljivati samo uz ispunjene uslove iz člana 11. stav 4. a) tačka (3) Zakona o javnim nabavkama BiH, uz obavezno pregovaranje. Sve postupke javnih nabavki provoditi u okviru propisanih vrijednosnih razreda, bez dijeljenja predmeta ugovora s namjerom izbjegavanja primjene nabavnih postupaka utvrđenih istim zakonom.

U svim slučajevima nabavki dosljedno i u potpunosti postupati u skladu sa procedurama propisanim Zakonom o javnim nabavkama BiH i njegovim provedbenim aktima i na taj način poštivati i član 34. Zakona o javnim preduzećima u Federaciji BiH.

U postupku revizije izvršili smo i provjeru poštivanja zaključenih ugovora. Nismo utvrdili razlike i odstupanja fakturiranih cijena u odnosu na ugovorene.

5. KOMENTAR

Uprava Društva je u ostavljenom roku dostavila Primjedbe na Nacrt izvještaja o reviziji finansijskih izvještaja, broj: 174-1/13, od 01.07.2013. godine, uz koje je priložila i dodatnu dokumentaciju.

U dostavljenim primjedbama, koje u biti predstavljaju Komentar na predmetni Nacrt, izraženo je neslaganje sa određenim konstatacijama u nalazu i data dodatna pojašnjenja.

Prihvatili smo samo dokumentaciono opravdane dokaze i sve što je imalo realnu osnovu za korekciju uključili u konačan Izvještaj.

**Rukovodilac Sektora
za finansijsku reviziju**
Mirsada Janjoš, dipl. oec.

Voda tima
Sead Čorbo, viši revizor za fin. reviziju, dipl. oec.

Član tima
Ivana Nikolić, mlađi revizor za fin. reviziju, dipl. oec.